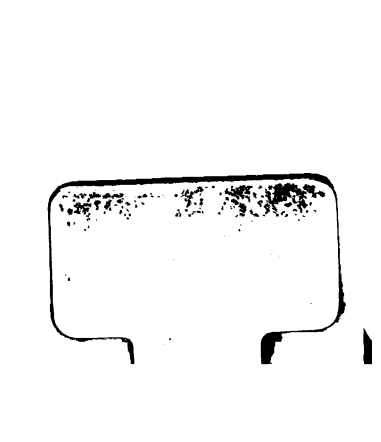

HISTORIA

DELLA COMPARIZIUN

della

BEADA PURSCHALA

A DUS AFFONS-PASTURS

sil

Cuolm Salette en Franscha.

C U E R A, 1848.
B. Goldenried, stampadur episcopal.
([illegible] liver tier Mathias Stekle ligiadur
de cudischs a Glion.)

HISTORIA

DELLA COMPARIZIUN

della

BEADA PURSCHALA

A DUS AFFONS-PASTURS

sil

Cuolm Salette en Fronscha ils 19 de September 1846.

Priu ord duas segiras notizias de brevs franzosas, cun ina præfaziun

dil

P. Lorenz Hecht
Professor e Capitular della Claustra a Nossadunaun.

Translatau entras in Spiritual della Cadi.

Secunda, emegliorada et augmentada ediziun.

CUERA, 1847.
Stamparia episcopala.

„Perquei, o Retg Agrypta, hai jeu buca resistiu alla celestiala comparizinn, sunder hai pardrgau all' entschatta a quels a Damascus e Jerusalem et ella entira tiara de Judæa, ch' els dueien far penetienzia, seconverter tier Diu e far ovras vengonzas de penetienzia".

Act. Ap. 26, 19. 20.

„Igl effect, ch' ei suondaus tras la compariziun a Salette tialla populaziun, ei miraculus. En q' est momen leva miu entir uestgiu sco In um, per seconverter tier Diu".

Ludvig Rossat, Uestg de Gap.

Præfaziun.

Ei gliei compariu la secunda ediziun tudesfga e l'emprima el lungatg romonsch ina clara historia della compariziun della beada Purschala, la quala ei daventada a dus affonspasturs sil cuolm de Salette, el contuorn de Corps, departement dell' Isère en Fronscha, ils 19 de September 1846. La cloma de quei extraordinari event daventaus a dus affonspasturs sgola en cuort temps sco in cametg tras l'entira Fronscha; et era tratg sin sesez l' attenziun dils cartents d' autras tiaras, schegie ch' els han udiu mo pauc dal fatg de quela historia.

Bia carstgeuns, persuadi dalla verdat de quela compariziun, han salidau ella sco in niev mussamen dell' effecziun dil bab della misericordia, sco ina nov' enzenna della nunexprimibla carezia de Maria enviers ses affons, e sco ina detscharta admonenta enzenna dil temps, desidereschan aber tonaton pli extensivas e pli fundamentalas notizias della caussa. Auters din senn lev u malcartent, han considerau quela historia per ina praula, aber senza patertgar suenter il fundamen de lur refusaziun. Auters plirs han reteniu lur sentenzia per raschun, ch' ei muncav' ad els sufficienta enconoschienscha della historia e ferms mussamens pella verdat de quela; els ein vegni fortificai en lur indezisiun ton pli, ch' ei gliei vegniu fatg ora la canera, che

l' entira historia seigi mo ina fabla, e che sez il Reverendissim Sgr. Uestg de Grenoble. Sgr. Philibert de Brouilard, egl uestgiu dil qual il circuit de Corps auda, suenter strentga inquisiziun, hagi renconoschiu e fiers igl event sco ina vera invenziun.

Questa scartira vegn amicablamein a dar ina declaronza a quelas treis classas de carsigeuns. L'emprima fortificheschi' ella en sia persuasiun, mettent ad ella avon novs nunquestioneivels mussamens pella verdat della historia. Als secunds di ella, che biars malcartents, ch'els seigian da lunsch vegni a Salette, plidau culs affons, las perdetgas de quela comparizuin, stai el liug e plaz della comparizuin, totalmein sepersuadiu dalla verdat della comparizuin, e turnai a casa sco iffrics annunziaturs de quei event. La scartira di vinavon a quels nuncartents, ch'ei seigi eunc mai vegniu fatg ina vera e ferma objecziun enconter la verdat del'a comparizuin, ch'ins sappi eunc ussa plidar cullas persunas, ch'ein vegnidas anetgamein medegadas da lur malsognas; ch'in event, en success dil qual ils tschocs vesen, ils schirai van, ils malsauns anetgamein daventan sauns e gronds pucconts en ina gada seconverten, hagi obtenìu la divina confirmaziun dil tschiel.

Als carstgeuns della tiarza classa sperescha la scartira de portar particular avantatg, pertgei oravon raquint' ella quela historia pli alla liunga, ch'eutochen uss ei daventau en in lungatg; lura muoss' ella las segiras fon-

taunas, ord las qualas ella ha priu, il qual las scartiras franzosas han tochen en cheu eunc buca fatg ; alla fin alleghesch' ella ord las mademas fontaunas biars extraordinaris fatgs, als quals il sincer investigatur della verdat vegn buca mo buc a stuer dar siu consentimen, sunder pli tost stuer enconoscher en quei l'intervenziun divina, e benedir Dieus engrazieivlamein persuenter.

Las duas meglieras scartiras, ch'ein comparidas en Fronscha sur quei fatg tochen l'entschatta de Juni, portan ne gl'auctur de quelas ne las fontaunas. L'ina ei vegnida dada ora a Grenoble. capitala dil departement dell' Isère, sut il tetel : „Nossa cara Duna e dus affons alpins", et ha mo 12 pintgas paginas. L'autra, era zun pintga, ei comparida a Paris sut il tetel : „Comparizium della beatissima Purschala a dus pigns pasturs. Miraculusa medegada dina femna, 23 onns stada malsauna".

La historia de quela extraordinaria remarcabla comparizium, sco ella stat raquintada en quest cudisch, ei buca prida ord quelas scartiras per raschun, che ne ils aucturs, ne lur fundaturs ein allegadas, datan pia buca quela segireza, de publicar extraordinaris events, sco ei vegn garegiau, sunder ella ei concepida tenor duas notizias ord brevs, las qualas meritan tutta feda.

Gl'auctur dell' emprima notizia ei Signur Maury, ord il marcau Mez en Fronscha. Quei um, gronds entras sias grondas enconoschien-

schas e fundamentada pietat, ha fatg il viadi da Mez a Salette mo cull' intenziun, de sepersuader personalmein dalla verdat e dallas veras circumstanzas della compariziun, e de poder participar ad auters la persuasiun acquistada. Il viadi era liungs, pertgei Mez po esser circa 130 uras da Salette; ins giudicheschi cheu, con fetg el ei staus premuraus de buca palpar el stgir sur quela caussa. Sin siu trapass tras Lyon ha el survegniu ina zun amicabla recomendaziun al Reveriu Sgr. Farrer de Corps, sinaquei ch' el tras siu agid podessi arrivar tier las pli exactas notizias de quei event. Sin tala moda eis ei davèntau, de plidar cul Sgr. Farrer de Corps et entras agid de quel de ver ils dus affons, d' emperar or' els duront siat uras sur las circumstanzas della compariziun, de passar sil liug della compariziun e de quel considerar exactamein. Buca meins maneivel eis ei stau, entras agid dil Reveriu Sgr. Farrer de Corps, sco era tras beininstruidas persunas de survegnir las pli fideivlas e segiras notizias sullas malsognas medegadas e daventadas conversiuns. Ornaus cun tontas e schi francas notizias, ha el concediu circa all' entschatta de Matg 1847 in' exacta declaronza sur quela compariziun et ils success de quela, e sco fideivel figl della sontga Baselgia ha el suttafretg quela declaronza al giudezi de quela. Da Quela declaronza ha igl auctur de quest cudischèt survegniu in fideivel exemplar, et ha quel tschentau sco fundamen ded ella.

La secunda notizia, dalla quala gl' auctur de quest cudischèt ha semigliontamein in segir e fideivel exemplar, ei buca meins exacts. Ella ei vegnida concepida a l' entschatta dil Fevrèr 1847 e muort sia gronda exactadat anflada vengonza, de vegnir surdada al Reverendissim Signur Uestg de Grenoble. Igl Aultrev. Sgr. Secretari digl Uestg de Grenoble ha mess sin quela declaronza ina tala valetta, ch' el ha quela copiau giu fideivlamein e termess quela ad in de ses principals amitgs en Fronscha, agl Aultrev. Sgr. Veyron, pleivont ad Avenières. Ins po dir da quela notizia, ch' ella seigi denter tuttas quelas, ch' ein sur quei fatg dall' entschatta de Fevrèr 1847 termessas tier al Rev. Sgr. Uestg de Grenoble, la pli franca e verdeivla.

Quela secunda notizia, la quala ins po numnar quela dil Secretari digl Uestg de Grenoble, contegn pliras exactas et interessantas caussas, las qualas mauncan ella notizia dil Sgr. Maury, ch' ein aber dal concepider de quest cudischèt cun tut quitau pridas ora e lura messas tiella notizia de Sgr. Maury el liug e plaz per supplement, e taluisa tschentadas ina en l' autra, ch' igl entir fa ora ina continua, beinregulada historia, che porta e dat enten maun era las pli pintgas caussas.

Aschia po presenta scartira vegnir tenida pella pli extensiva e dasperas pella pli carteivla, perquei ch' ella ei prida ord duas notizias franzosas, ch' ein las pli sinceras e las pli francas, ch' ein vegnidas concepidas en

Fronscha. E dasperas ha ins ton sco pusseivel observau ils agens plaids et expressiuns, e schibein els discuors della beatissima Purschala, sco ellas rispostas dils affons eis ei vegniu midau buc in bustab.

Era la scartira squitschada a Grenoble ha ins nezegiau et ha podiu nezegiar, essend ch' ils editurs dien, ch' ei hagian publicau mo quei, che biars carstgeuns hagian viu e cartiu. Sch' ella ei aber vegnida nezegiada tiel concepir quest cudischèt, sch' eis ei buca daventau enten proponer la comparizium, sunder solet enten allegar l' inas e l' autras extraordinarias caussas, ch' ein daventadas dapi la comparizium enneu, et ein raquintadas en quela scartira extensivamein et accurat.

Aber era lu, cur che la scartira squitschada a Grenoble vegn cheu nezegiada, sche vegn ei fatg menziun da quei, ne quei ch' ei priu ord ella, vegn allegau ellas notas.

Ch' il Reverend. Sgr. Uestg de Grenoble ha schenghiau a quei event tutta sia attenziun et ordinau inquisiziun, ei ver. Ch' el aber, suenter strentga inquisiziun, hagi declarau quela totala caussa per ina praula, ei ina franca, turpegiusa manzegna. Gl' auctur de questa scartira sa francamein segirar ils lecturs, e sch' ei fuss necessari, confirmar cun in engiramen, che pliras persunas hagian amicablamein plidau cul Reverend. Sgr. Uestg sur quei event, et ord sias expectoraziuns maneivel podiu comprender, ch' el seigi totalmein persuadius dalla verdat de quel.

Era il suranummnatt Sgr. Maury de Mez, returnont da siu viadi peregrin de Salette, ei ius tiel Reverend. Sgr. Uestg de Grenoble, il qual ha retschiert el cun tutta curtesia, et en siu discuors sur quei event hagi clarameiu schau capir sia cardienscha dalla verdat de quel.

Da cuort retuorna Rev. Sgr. Uestg Franz Victor de Monyer de Prilly, Uestg de Chalons en Fronscha, anavos da siu viadi da Roma, e nunhavend temps avunda enten passar tras Lyon, d'ir a Grenoble et a Salette, sche ha el scret ina brev al Rev. Sgr. Uestg de Grenoble, 'ella quala el supplichescha quel per ina declaronza sur quela comparizium. Il Rev. Uestg scriv' ad el anavos sin via amicabla: ,,la compariziun ei ina caussa vera".

Pertgei publichesch' aber il Rev. Uestg de Grenoble buca siu meini sur quela schi extraordinaria compariziun? Nus respondein; la sentenzia dil Rev. Uestg sco auctoritat ecclesiastica ei pella publicaziun eunc buca madir' avunda et ils temps ein memia critics, ch' ina tala sentenzia duess schi spert vegnir publicada, schegie ch' ella fuss dada schon uss en totala favur della compariziun. Nus respondein cul Rev. Sgr. Ludvic Rossat, Uestg de Gap, igl uestgiu dil qual confinescha cun quel de Grenoble: ,,Il Rev. Uestg de Grenoble intercuera sabia- e prudentamein, sinaquei ch' il fatg della compariziun, cur che el ei sin ina moda circumdatts cun mussamens, sa buca vegnir disputtada dals nuncartents.

tenden cun nunsurventscheivla statéivladat avon carstgeuns de scadin stand, vegliadetgna e schlateina la verdat della comparizium; enten raquintar ella vegnen mai staunchels e vegnen mai en contradicziun; dus affons, che ein neschi da paupers geniturs e malamein instrui ella religiun catholica, sedeclarau, sco clomai dil tschiel, de garegiar si ils carten's dil grond reginavel de Fronscha tiella penetienzia, e d'annunciar als converti fideivels extraordinaria benedicziun temporala; dus affons, ils quals dapi de quela questioneivla comparizium sedestingueschen tras gronda docilitat enten capir la doctrina christiana et entras ina inordinaria pietat.

Con majestusa compara la beada Purschala! La splendida cruna dil tgau, il vestgiu alv, las cadeinas d'aur, las parts dils auters pategls ornadas cun pedras e rosas de biaras colurs, la terglischonta fatscha muossan ella sco Regina dil tschiel. Sia empau bleiha fatscha, las larmas els égls, siu suspirar, la crusch sin siu pèz cun ina zaunga sutsu et in marti, la segireza de sia continua intercessiun tier siu divin Figl, siu corporal vegnir giu da tschiel en ina val desiarta, per entras dus pigns innocents affons far de saver al pievel ils futurs strofflionts truamens de Diu e d'entruidar el suls pli segirs mettels d'untgir or' a quels, tut quei muoss' a nus en ella la carezeivla mumma della schlateina humana, siu continuau quitau pil salid de siu pievel, siu cor inflammaus dalla pli aulta carezia en-

viers ils pucconts, siu cor consumaus da sontgissim iffer pella honur de siu Figl. Tgi duess buca sentir s' attratgs de carezar ella cun nova carezia, d' engirar ad ella, sco al salid dils malsauns, al refugi dils pucconts, danovamein perpetna fideivladat enten sia veneraziun.

E la finala de quela extraordinaria vegnida della Regina dil tgchiel, eis ella buca vengonza de Diu? — Il Signur dil tschiel e della tiara vul ils affons dils carstgeuns haver salvs cheu e da l'autra vart. Buca volend aber tedlar la vusch de sia s. Baselgia e mintga di crescbentar la mesira dils puccaus; sche arv' El ils tschiels, termetta sia sontgissima e purschalada mumma, vestgida cun regala majestat e belleza, giu sin tiara, e legia tras ella ora dus affons-pasturs sco annunciaturs de ses sperts e gronds stroffs al pievel fideivel. clomá quel tiella penetienzia tras la vusch dell' innocenza.

Et il pievel fideivel datier e dalunsch della compariziun ha udiu la vusch e priu a cor; el leva si da ses puccaus, di en ina gada giu allas turpigiusas disas, sefuola tiels ss. tempels, va tiels ss. sacramens, engir' a Dieus en viva persuasiun ina sontga allianza e vul viver per adina sut la protecziun della curteseivla Regina dil tschiel en giustia.

Quela compariziun semuossa pia sco in ver fatg, ins consideresch' ella en seseza ne en ses sanadeivels e nundisputteivels effects.

In buca meins ferm mussamen pella ver-

dat de quela historia dat l'exacta mussada dil liug, nua che la compariziun ei daventada, dil liug dellas persunas, ch'ein medegadas e dellas perdetgas occularas dils extraordinaris effects. Pertgei sche las persunas medegadas e las perdetgas occularas vegnen publicamein numnadas, sche vul quei dir ton, sco envidar ora ils nuncartents, de setrer enconter il liug e plaz, per sepersuader personalmein dalla verdat.

Ei suond' ussa gl'emprim la historia della extraordinaria compariziun, allura la notizia de quels fatgs, ils quals confirmeschan la verdat della compariziun.

Vegli Dieus, che quela scartira arrivi els mauns de fetg biars lecturs, meini lur attenziun sillas publicas tribulaziuns, numnadamein silla caraschia, fomaz e sillas revoluziuns, che levan schi savens si, sco sillas proximas consequenzas dil curdar giu da Diu, e gidar pussentamein, de manar anavos ils erronts tier Diu, e d'extirpar ils puccaus, quelas ragischs de tutta miseria! Mo che quela plaidi tiel cor dils pucconts, sco la vusch dils dus affons, e muenti els, de spert sefar si tier Diu! Mo che quela sustegni cun forza la vusch de nies s. Bab, Papa Pius IX, il qual cun caschun della brev pastorala, la quala El ha termess tier a tuts Uestgs a riguard il stermentus fomaz dil reginabel catholic de Irland, ha garegiau si tuts cartents tiell' oraziun et almosna, sinaquei che Dieus vegli remover dad els semigliontas tribulaziuns! Mo

che quela scartira, schinavon ch' ella porta fideivlamein ils plaids della Regina dils Profets, vegni dapertut considerada sco in bi schengheig dell' aultgraziusa Purschala als carstgeuns! Aber era, ch' ei vegni mussau in extraordinari engraziamen alla curteseivla Purschala, la quala ei cheu la vita, la dulschezia e speronza dils fideivels, per sia extraordinaria compariziun *). Allura ei il giavisch dil concepider complenius.

Nus surdein pia la scartira alla protecziun della beada Purschala, la quala ha dau caschun leutier e pella ton pli gronda glorificaziun della quala ella ei concepida. Anfla igl ingress et operesch' ella bia bien, sche seigi persuenter engraziamen a Diu et alla intercessiun de Maria. Vegn ella attaccada, sche vegn la buntadeivla Purschala buca schar sut de schurmiar ella, et a sia pussonza eis ei maneivel de sligiar ils scrupels, de metter en turpienscha la nuncardienscha e de sforzar anavos ils nauscha spirts en lur stgirs precipezis e tschuffs loghens.

Engrazieivels a Diu et a Maria, fagein nus de saver a nos resp. lecturs, che questa ediziun, la quala veva plirs millis exemplars tier l'emprima ediziun, en quater jamnas eis

*) Eeten memoria de quei event eïs ei en Fronscha vegniu battiu ina medaglia. Sin l'ina vart ei la compariziun representada, e sin l' autra vart legia ins en franzos ils plaids: „compariziun della B. Purschala a Salette, circuit Corps, ils 19 de September. Talas medaglias ein de survegnir tiel stampador de quest cudisch.

ei stada prida si, cun extraordinaria spertadat rasad' ora en divers cantuns della Svizzera et en plirs staats della Germania, bunamein dapertut vegnida salidada cun grond legher-men da persunas spiritualas e secularas et effectuau zun bia bien. Perquei ei ina secunda ediziun stada necessaria, ella quala ei gliei observau pli gronda fundamentalitat et uorden, e novas notizias, pella francadat dellas qualas e carteivladat nus seporschein de dar mus-samens, schi baul che nus vegnin leutier da-mondai si.

Nus confessein, d'haver spetgau ina infen-siun a quela scartira; pertgei en nies oz vegn tut attaccau quei che dariva dal tschiel, ni vul metter nus en conexiun cul parvis, dubitau e snegau sut perderts senza fundamen.

Ella ha realmein giu ses inimitgs; las raschuns aber, muort las qualas ins ha voliu esser inimitg della verdat della scartira, ein buca vegnidas allegadas, e quei ei stau il pli perdert, ch' ins ha saviu far, sch' ins vul buca violar las prescrettas leschas dina strentga critica enten giudicar la credibilitat din ordinari u extraordinari effect, e cheutras s'exponer al sprez.

Cur che nus havein publicau questa scartira l'emprima gada, vein nus fatg culla totala persuasiun, che la verdat digl entir contegn della scartira hagi tuttas quelas enzennas de carteivladat, las qualas la critica garegia. Perderts umens han giu la madema persuasiun. [illegible]lla pressa han auters perderts umens [illegible]uns semiglionts testimonis.

Quela ei il fundamen, muort il qual nus havein mess nies num ali' entschatta della scartira. Tier quei havein nus da lu enneu survegniu novas, francas notizias sur quei extraordinari event, las qualas confirmeschan quei, ch' ei vegniu mess avon ell' emprima ediziun. Perquei essen nus de bien anim e selegrein, d'haver mess nies num all' entschatta della scartira schon en l'emprima ediziun. Tut tgei che nus havein udiu da paucas jamnas enneu dals antecedents events de Salette, ei da tala sort, che nus quintein per plascher, che nus havein dau gl'emprim impurtont impuls en rasar ora quela scartira, empleniu ils fideivels da tier e da lunsch cun tema muort violaziun dils condamens de Diu e de sia s. Baselgia e d'haver vivificau els cun filiala fidonza tier Maria, igl agid dils fideivels.

Maria, la mumma dellas grazias, benedeschi era questa secunda augmentada ediziun.

Fagend menziun en questa scartira d'extraordinaris fatgs, d' anetgas sanaziuns etc. declarein nus, tenor il decret de Papa Urban VIII, che nus leien, che quelas dueien sefundar mo sin pardetgas humanas, e che nus cun tutta reverenzia surschein all' auctoritat ecclesiastica, de giudicar sur da quelas.

Claustra de Nossadunaun 1 de August 1847.

I.

Historia della visiun della beatissima Purschala Maria a dus affons, pasturs sil cuolm de Salette en Fronscha.

LIUG DELLA VISIUN.

En l'extrema part dil departement della Isère (in fluss) e sils confins dil departement dellas alps sura (des Hautesalpen) schai vid il pli d'aults cuolms *) il vitg Corps, habitaus de circa 2000 carstgeuns, et ei in dils biars loghens dil cirquit el departement dell' Isère. Ault sur Corps, ella distanza de 3—4 uras, sesanfla ina pintga vischneunca Salette, consistenta ord 12 vitgèts, dals quals scadin ha siu num particular.

Sigl ault cuolm de Salette enamiez de bluts cuolms, schai ina pintga val, la quala ei circumdada de vart dretga e saniastra, ella direcziun della damaun enconter la sera, cun pigns crests, et ella madema direcziun flussegia atras in pign dutg, cul num Sigiard. Quel ei il liug, enconter il qual ina grondissima quantitat peregrins van da nov meins enneu ord divers departements de Fronscha.

*) Il departement dell' Isère, ina tiara de cuolms, consista per part ord cuolms, ch' arrivan tochen l'alteza de 10,000 peis, per part ord fetg bialas valladas.

Cheu en quela tgeua val alpina ha la Regina sedignau, de comparer en amitgeivla majestat a dus pigns pasturs, d'offniar ad els igl avegnir, e de termetter els, schi giuvens e nuncultivai ch'els eren, sco ses vers e carteivels ambassadurs tier siu carezau pievel. Pertgei vegn aber la Regina dil tschiel giud Parvis? Pertgei compar' Ella sin in ault cuolm a dus affons-pasturs? Qual' ei l'emprima occaschun de quel' extraordinaria visiun?

OCCASCHUN DELLA VISIUN.

Caschun da quela extraordinaria visiun ein stai ils biars e gronds puccaus della vischneunca de Corps, ils puccaus dellas farrias vischinontas en Fronscha, la gronda nunenconoschienscha dils puccaus, sco veras caschuns della gronda lavigiada dils trufels, las eunc pli grondas miserias, ch' il Figl de Diu ha en sia gesta gritta giu concludiu de termetter sur Fronscha, e l'extraordinaria carezia della Regina dil tschiel enconter ils cartents de quei reginavel.

Sch' il Signur dil tschiel e della tiara tegn eunc car secund sia nunscrutabla misericordia enqual carstgeun ne er' entirs pievels, ils quals tras far puccau ein curdai giu dad El, sche stroffegia El quels gl' emprim entras interns remiers della conscienzia, malruaus e nunextinguibla anguoscha, tenor ils plaids de s. Paul: „Tribulaziuns et anguoschas sur l'olma de scadin carstgeun, che

dil mal". (Rom. 2, 9.) Operescha quei
ıff negin megliuramen, sche stroffegia 'El
; nunfretgeivladat, schetgira e fomaz. In
· exempel de quei vein nus ent ils Israe-
ils quals suenter esser returnai dalla scla-
ia babilonica, han negliu il camond de
, da baghegiar ad El in tempel, encon-
:omi bein tabliau ora lur atgnas casas.
ıl ei staus il zun sensibel stroff de quei?
han semnau ora, di la sontga scartira,
aber priu eñ pauc; ei magliaven, vegne-
aber buca saziai; ei bueven, dustaven
r buca la seit; ei sevestgeven, survegneven
r buca cauld; et ei prendeven en paga-
, ei mav' aber cun quela, sco sch' ella
fretga en in sac cun rusnas". (Profet
;æus 1, 6.
)uessen ils carstgeuns buc enconoscher vid
:z tals clars mussamens dil displascher de
, sche termett' El ad els en sia misericor-
Eunghels ne Profets, ils quals fan de sa-
las raschuns de sehi grondas tribulaziuns
poralas, e dueien tras empermeschun de
nda benediczium animar, d'observar ses
damens e de returnar anavos tier El.
hia ha El termess als Israelits, che veven
ligiu il baghetg dil tempel, il Profet Ag-
s.
sch' ils affons dils carstgeuns dal Segner
:zai nunditgont quels stroffs duessen eunc
ı turnar anavos tier El, tgei vegn El en
carezia eunc far da pli? El vegn a ter-
er Profets, ils quals tras smanatschar cun

eunc pli gronds stroffs dueien muontar tier sperta conversiun, tier star giu dals puccaus e tier fideivla observaziun della lescha divina. Aschia ha il Signur dellas armadas tractau siu eligiu pievel el veder testamen. Grad aschia ha el secontenìu el niev testamen, el testamen della carezia viers christianeivels pievels. Ha ins buca tedlau silla vusch dils ordinaris pasturs dellas olmas, quela sprezau, sche ha El termess extraordinaris umens, ils quals pleins dil Spirt sogn han fatg de saver ils futurs truamens de Diu, tras miraclas confirmau lur doctrina, et aschia muontau ils cartents tier penetienzia. Dapli ch'il Figl de Diu ei vegnius giu da tschiel e daventaus carstgeun, per liberar ils pers, duess ei buc esser concediu als aunghels de comparer veseivlamein sin tiara e far de saver ils camonds de lur retg Jesu Christi? — Dapli ch'il sur tuts tschiels alzau incarnau Diu ei vegnius giu da tschiel, per converter ina solett' olma, in persequitader de sia sontga Baselgia, in sanguinolent e vendetgius Saul, co duess buc era la carezonta Regina dil tschiel voler vegnir giu sin tiara, per spindrar siu erront pievel entras sia extraordinaria visiun et entras ses plaids pleins de materna detschartadat? —

Tier quei erront pievel udeven ils cartents della vischneunca de Corps, dellas farrias el contuorn e biars auters cirquits e situaziuns dil grond reginavel de Fronscha. Ei muncav' ad els vera tema de Diu, carezia et ado-

raziun de Diu e pietat, et aschia il ver fundamen de scadina vertit, dil sincer beinvoler enviers il proxim, della disciplina et honestadat en casa: Ei muncav' ad els il spirt dell' oraziun; tgi ch' aber roga buca per grazia de survenscher la tentaziun e per quotidian exercizi de sontgadat tenor siu stand, obtegn nuot, croda en bia puccaus, tratgs tier quels entras schliatas disas et endridamens: Ei muncav' ad els las oraziuns della sera e damaun, ch' ein schi zun recomendadas dalla sontga Baselgia, da sontgas olmas schi sanadeivel observadas et en sesezas schi emperneivlas. Ei levaven si sco ils thiers raschuneivels, senza patertgar vid Diu, e maven a dormir, senza haver engraziau a Diu pils beneficis digl entir di, senza haver deprecau pils puccaus commess e senza haver rogau pella benedicziun din fretgeivel e sogn ruaus pella notg.

Ei muncav' ad els buca mo la frequenta e sontga regordienscha vid Diu, il *qual* vesa tut, garegia obligau engrazia*men* e gronda carezia per tuts beneficis, sunder vera reverenzia enconter Diu, la majestat dil qual ei stermentusa, sia sontgadat infinita, e sia grondezia immensurabla, aschia che tuts pievels ein avon El sco purla, e las steilas liuen sco la tschéra spel fiug. Ellas situaziuns de Corps era il smaladiu saggergiar generala moda. En scadina caschun, tier mintga pintga caussa, tier la pli pintga mala veglia vegnev' il num de Diu clomaus vanamein, entras nauschas

expressiuns blasfemaus. — Sche Dieus vegn aber dals cartents schi savens e gagliardamein blasfemaus, tgei reverenzia vegn ins mussar als carstgeuns, a bab e mumma, a suprastonts seculars e spirituals, a retgs et uestgs? Sche ins ei disaus de blasfemar il Figl dil viv Diu sillas vias et en casas, publicamein e dascus, e quei d'onns enneu, tgei reverenzia vegn ins haver enconter sia sontga Baselgia, enconter las leschas della Baselgia? Negina; pertgei tgi che spreza il legislatur, vegn a passar las leschas de quel.

Aschia stev' ei realmein en riguard l'observaziun dellas leschas ecclesiasticas. Las domengias vegneven dishonoradas silla pli malvengonza moda. Ins veva negin riguard, publicamein et en casa, sil feld et els laboratoris, de luvrar gl' entir di. — Ins sprezava la lescha, ch'era schi sontgamein e schi savens dada: „patratga che ti sanctificheschies il Sabbath", sprezau il surpassamen de quela lescha, il qual el veder testamen ei vegnius stroffiaus culla mort. — Buca meglier ein ei i entuorn cullas devoziuns tschentadas en dalla sontga Baselgia per sanctificaziun dellas domengias. La s. messa vegneva zvar dals spirituals legida devoziusamein, ils cartents compareven aber buc, mo zacontas femnas eren presentas. Cun curascha e fideivladat vegnev' igl Evangeli pardegaus, aber mo paucs auditurs sesanflaven presents. E sche pietusas mataunas ughiaven d'ir el tempel la domengia, per unfrir si

cul spiritual a Diu l'infinita unfrenda d'adoraziun e reconciliaziun della s. messa, sche vegnev' ei sin gassa fiers crappa sin ellas.

Sch'ils cartents fan buca pli oraziun, teidlan buca pli il sogn Evangeli, venereschan et unfreschen buca pli la s. messa sco unfrenda de reconciliaziun dil niev testamen, e grad perquei negligeschen ils ss. sacramens. la forza divina dils quals ei enconoschen buc, tgei salvadiadat dils deportamens sto cheu nescher, tgei ruhs cors, tgei libertat dellas passiuns, tgei quantitat surpassamens d'auters condamens vegn ins cheu ad anflar! En verdat ei era en quei riguard negina tschontscha pli d'observaziun dils condamens della Baselgia. Gl'entir onn ora magliaven ei leu carn de venderdis e sonda, grad sche sco Dieus vess camondau. Ins sprezava la sontga Baselgia il temps della cureisma buca mo tras negligir l'abstinenza, sunder era tras mintga di magliar carn.

Et ussa duess il Segner buca levar si en sia gritta, e retrer la spisa necessaria al pievel puccont, buca schar vegnir sul graun u in auter necessari fretg malsognas, marschiras ni pestilenza? Havess El en sia strentga giustia buca saviu ragischar ora tal pievel entras malsognas epidemicas, sco El avon tschentanèrs ha fatg cun particulars marcaus e provinzas? Aber la misericordia dil Segner ei infinita e quela sia carezia ha muontau El, de termetter la pestilenza mo als trufels, per far attents il pievel sin ses puccaus. Sur-

tratgs cun tschoccadat ha quel buc enconoschiu la torta dil carezont bab, buca staus giu dals puccaus, buca seviults tier Diu, blasfemau el vesend ils trufels lavagai.

Et il Signur dil tschiel e della tiara ei segritintaus sur tala nunpenitienzia e malizia, et era seresolvius, de stroffiar quei pievel cun pli gronds stroffs. E pren mira, la Regina dil tschiel passa avon siu Figl, ha sco dil temps de S. Domeni e de S. Francesc rugau instantamein per grazia e misericordia per siu pievel, et ha seporschiu, de vegnir giu sin tiara, nua ch'il pievel vegni tras sia comparida, tras ses mieivels plaids, tras sias claras annunzias dils stermentus truamens, che vegnen a vegnir, vegni ir en sseez e far sinzera penetienzia.

Realmein ei la Regina dil tschiel, ornada cun gloriusa cruna e terglischont vestgiu, vegnida giu da tschiel, buc aber comparida al puccont pievel, pertgei ch'el era buca vengonzs de schi gronda grazia, sunder ei comparida a dus affons pasturs, et ha legiu ora quels dus nuneducai pigns per instrumens tiella conversiun de vegls puccants de scadin stand e schlateina. Cheu valen ils plaids de s. Paul: „Quei ch'ei simpel avon il mund, ha Dieus legiu ora, per metter en turpetg ils perderts et il schuah dil mund ha Dieus legiu ora, per far seturpiar il ferm". Et il pli pign dil mund et il sprezau e quei ch'ei nuot, ha Dieus legiu ora, per far ir en nuot, quei

ch'ei enzatgei, sinaquei che negin carstgeun seglorieschi avon El."

La historia de quela visiun ei la suondonta:

HISTORIA DELLA VISIUN.

Ei era suonda ils 29 de September 1846 (sonda quatertempras la sera avon la fiasta dellas 7 dolurs de Nossa cara Duna), che Melania Mathieu, ina buoba de circa 15 onns e Maximin Gireau, numnaus Memin, in giuven de 11 onns, omadus nativs de Corps, pertgiraven lur biestga, scadin 4 vaccas, las qualas udeven tier a dus burgais de Salette. Il proprietari della mantenèra de Melania ei Sgr. Caron, il proprietari aber de Maximin senumna Sgr. Selme, tiel qual el ha surviu pér avon paucs dis e mo per in temps. Il liug, nua ch'els haveven manau lur mantenèras, ei il cuolm des Baisses, u Bessaix, il qual ei circa in' ura lunsch da Dorsières, et il pez dil qual sedistinguescha avon tuts auters cuolms ora. Dorsières ei in vitget e schai sill' extremitat dil cuolm, surtratgs cun tscherpets, nua ch'ins vesa ni pomèra ni caglias.

Essend las 12 e tocca da miez di *) sche catschan ils affons lur vaccas vi tiel dutget, numnaus Sigiard, per schar beiber, il qual flussegia en ina pintga val, nua ch'ei veven manau lur mantenèras. Suenter haver giu gudiu lur marenda da tier sper las mante-

*) En Fronscha toc' ei de miez di à las 12.

nèras e da vart dretga dil dutg sin in crapp leutier destinaus e sper ina fontauna schon daditg schetga, ein ei, enconter lur moda, sedormentai en. Enconter las 3 suenter miez di sededesta gl'emprim Melania e cur che ella vesa buca pli sias vaccas, levent' ella si siu pign compogn. Sin quei van ei enzemen sul dutg, per encurir las vaccas e van da cheu 25 pass sil crest enconter miezdi. Semanont entuorn, vesen ei ellas ruaseivlamein schischend sin in plaun dil suranumnau cuolm. Senza quitau tuornan ei puspei engiu.

Ils affons ein vegni giu enzaconts pass, per prender lur tastgas, e lura puspei turnar anavos tier lur vaccas. Aber pren mira, tut anetgamein vesa Melania ina clarezia en quei liug, nua ch'ella veva dormiu. Ella di a Maximin: „neu, mira giu leu ina clarezia“ — e bein gleiti vesen ei ina duna. Melania ha pegliau tema, Maximin di ad ella: „buca tema, e lai tiu fest buc or da maun, sch' ins vul a nus far dil mal, sche dundel jeu cun miu fest.“ —

Ussa vesen ei claramein, ch'ina biala duna, vestgida en alv, seseva sin in grond crapp, el madem liug, nua ch'ei veven vivon dormiu, il qual crapp era tschentau pli ault che ils auters e regulaus per seser. Ella veva manau la fatscha enconter miezdi e ses peis eran tschentai en in liug, nua che flussiava ina fontauna mo da temps de plievia e cur che la neiv liua, la quala vev' aschia aua mo da temps, dal temps de quela visiun era tut schetga.

La duna pusava cul tgau sils dus mauns, culs cumbels silla schanuglia. Ella bargeva — et ils affons veseven sias larmas. Tementai tras quei aspect, han ei voliu fugir; la duna lev' aber si, va ad els treis pas enconter (ei eran diesch pass daven dad ella) et ha clomau neutier els culs sequents mieivels plaids: „buca temei, mes cars pigns, vegni da tier". L'amicabladat de quels plaids ha fugentau tutta tema. Ei vegnen, passan sul dutg e vegnen traso pli da tier; alla fin eran ei maneivel sper ella, e zvar Melania de vart dretga, Maximin de vart saniastra, aschia che ei podeven exactamein observar la vestgadira e la posiziun della biala duna, sco ei scheven, e podeven udir scadin de ses plaids.

Ils affons han era buca muncau, d'observar exactamein la figura della biala duna, et igl oreifer vestgiu, che sedistingueschi particular della moda de lur glieut. E cur ch' els pleun a pleun han giu pers totalmein la tema muort il continuau discuors e l'extraordinaria familiaritat de quela duna, eis ei ad els stau maneivel, de schar liber frein a lur marveglias giuvenilas, e d'observar attentamein scadina part digl entir vestgiu. Et en compagnia et intima familiaritat de Maria, quela mumma della biala carezia, la qual' ei il leghermen dil tschiel e la dulschezia dils spindrai affons de Diu, co duess cheu buca untgir scadina tema, scadina anguoscha?

Quei ch' ils affons han detg ora sur la figura e vestgiu de quela duna, po ins comigliar enzemen ella sequenta descripziun.

La schi biala duna era gronda, de liunga statura e sia fatscha alva. Siu entir esser era plein glisch, e quela clarezia circumdeva Ella sco in vestgiu, particularmein terglischava sia fatscha de tala clarezia, ch'ils affons podeven buca mirar ditg sin ella. Sin tgau portava ella in'aulta cuvertira, davos tier glatta, semigliont' ad ina gnefla, che tunscheva tochen giu sils égls, ornada cun in' oreifra cruna, ella quala ins veseva rosas e pedras custeivlas, che terglischavan en diversas colurs. Siu vestgiu era alvs, en fuorma veglia, las mongias zun largias e surtratgas cun pedras de aur. In vell en colur d'aur pendeva sur la part davon giu de siu vestgiu. Siu best era cuvretgs cun in fazolet alv, gl'entir ur dil qual era circumdaus cun ina girlanda de bia colurs. Ils pézs dil fazolet de culiez maven in sur l'auter. vegneven aber davos tier enzemen. Da siu cugliez pendeva sur siu best giu ina cadeina d'aur, lada schi trei dètta, ch'era rentada vid ina cadeina de flurs tochen. giu della tschenta. In' autra cadeina d'aur. dalla ladezia din dètt. vev' ella entuorn culiez. Vid quela cadeina pendev' ina crusch d'aur circa otg u nov zolls liunga cul maletg de Jesus Christus. Sut la crusch, spella fin din bratsch della crusch, sesanflava ina zaunga, che pendeva sut en, et era miez aviarta, sin gl'auter maun pendeva in marti.

Tuts quels objects pareven d'esser d'aur, terlischavan aber pli felg che quei metal. Il calzès eran alvs, ornai cun fiblas d'aur;

quels eran circumdai sco siu fazolet cun guirlandas de rosas de biaras colurs; sura e sut eran ei ornai cun pedras sco siu vestgiu. Schi ditg ch' ella ha plidau culs affons, teneva ella la bratscha en crusch in sur l'auter, aschia ch'ins podeva buca ver ils mauns. — Ton sulla figura e vestgiu della schi biala duna.

Suenter ch'omadus affons sesanflavan zun da tier de quela duna et haveven negina tema pli, entscheiv' ella, la bratscha en crusch, e larmas els égls, a plidar tier els sin questa moda:

„Jeu sundel cheu, mes affons, per far de saver a vus ina impurtonta nova. Sche miu pievel vul buca obedir, sche sundel jeu sforzada, de schar curdar il bratsch de miu Figl grevamein sin el; pertgei el ei schi ferms e grevs, che jeu pos el buca retener anavos. Vus podeis bein orar e far dil bien, vegnis aber mai esser el stand, d' enconoscher, conta breigia jeu hai duvrau per vus. Sche jeu vi che miu Figl banduni buca vus e schanegi vus, sche sto jeu rogar per vus senza calar si; vus deis aber sin quei negin adatg. Sis dis ha miu Figl dau a vus per luvrar, ils siat ha El resalvau per sesez. e vus leis quel buca schenghiar ad el. Ins vesa mont a messa mo zacontas femnas; l'autra glieut lavuran la stad l'entira domengia, van ei aber gl' unviern, cur ch'ei san buca tgei far, en baselgia, sche fan ei mo per far spot culla religiun de miu Figl. Ei prenden crappa en lur sacs,

per better quela sillas mataups, cur ch' ellas van en baselgia. Era quels, che fan sin gassa publica ils viturins. zacregian adina taluisa, ch' els profanoschan scadin momen il num de miu Figl. Quelas ein las duas caussas, che cloman giu sur vus l' entira grevezia dil maun de miu Figl. Durond l' entira cureisma, venderdis e sonda, van la glieut tiella mezga sco tgauns. Ei levan si de létg e sefieren giu, senza patertgar vid Diu, senza far ina oraziun. Sch'ils trufels smarscheschen, sche davent' ei muort quels puccaus".

„Tgei ha la duna detg", empiara la giuvna, la quala haveva buca capiu bein ils davos plaids, sevolvénd enconter Maximin; pertgei tochen ussa havev' Ella plidau tier els en bien lungatg franzos.

„Vus capis buca bein il franzos", di la duna, „bein qia, jeu vi ussa plidar tier vus en vies lungatg".

Bein gleiti plaid' Ella tier els el lungatg de Salette, ha en quei lungatg repetiu tut, tgei ch' Ella haveva detg en bien franzos. Allura eis Ella seviulta encontcr Maximin e plidau:

„Miu pign, selavagan ils trufels buca quest onn" ?

„Gie bein", rispond' el.

„Ils trufels vegnen aber continuar de selavagar", risponda la duna, „gleiti vegn ins ver negins pli". *)

*) Ei gliei mussau si, che el Schenèr 1847 hagi ei a Corps dau negins trufels pli.

„Ah, na“! di il giuven.

Suspirond risponda la duna: „miu affon, selavaga il graun era quest onn“?

„Jeu creiel buc, Madame“, rispond' el.

„Has ti“, di la duna, „eunc mai viu graun lavagau“?

„Na“, rispond' il pign.

Ussa quescha la duna empau, lura di ella tier Maximin:

„Ussa, miu pign, ti stos tonaton haver viu ina gada da quei, cur che ti eis staus a Coin cun tiu bab, il qual ei staus envidaus en dal proprietari dil funs, per mirar il fretg lavagau. Tiu bab ha lu priu duas ne treis spigias en ses mauns, furschau quelas et ellas ein idas en purla. Allura ha tiu bab exclomau: „Ah, miu Diu! tgei duei ei daventar cun nus, sche tut il fretg selavaga“! Tiu bab ei turnaus anavos a Corps, e cur ch' el era mo in quart ura naven, ha el dau a ti in toc paun culs plaids: „Pren, miu affon; maglia eunc paun en quest onn; pertgei tgi sa, tgi vegn a magliar tal egl onn sequent“.

„O gie, quei ei ver, Madame“, risponda Maximin; „jeu patertgavel buca pli vidlunder, ussa seregordel jeu aber de quei“. — Cur che Maximin ha notificau quei fatg al bab, eis el leutras vegnius tuccaus talmisa, ch' el da lu enneu ord in schliet fideivel ei seviults e daventaus in isfric Catholic.

Suenter ha la duna continuau vinavon: „Sch' il pievel seconverta buc, sche vegn ei ei ad ir cul graun, sco culs trufels. Tgi

che ha eunc garnezi, duei el buca semnar, pertgei tut quei, ch'ins vegn semnar ora, vegnen ils viarms et insects magliar, e quei che crescha si, vegn ir en purla, schi baul che ins scuda. *) Miu Figl ha schau daventar quei gl'onn vargau vid ils trufels, vus haveis aber buca teniu bia sin quei; il contrari, cur che vus haveis anflau trufels taccai, haveis vus quels en gretta fretg naven e zacregiau tras blasfemia dil num de miu Figl. Ei vegn a vegnir ina gronda fom, e dalla fom vegnen affons sut siat onns vegnir pegliau din schuah tremblar et en grond diember morir els mauns de quelas, che reguleschan els. L'autra glieut vegnen en consequenza della fom far penetenzia. Era las nuschs vegnen schliatas q. e. magliadas dals viarms; las iuas vegnen smarschir. Tut quei vegn a daventar, sch'il pievel seconverta buc. — Sch'el seconvert' aber, sche vegn ei crescher fretg silla crappa e cuolms. Et ils praus vegnen a portar trufels, senz' esser semnau.**)

Ussa pia, mes affons, fagei de saver quei Tut a miu pievel.

La duna ha suenter emperau ils affons: „fageis bein era exactamein vossas oraziuns?"

*) Quei ei d'entelgir cun condiziun, numnadamein sch' ils carstgeuns statan buca giu dals surasllegai puccaus, sche vegnen ei flanziar e semnar adumbatten.

**) Quelas expressiuns ein figuralas e vulen dir nuot auter, che Dieus, sche nus turnein anavos tier el sinceramein, vegni dar alla tiara in' extraordinaria fretgeivladat.

„Buca ton, Madame," han ei respondiu. „Ei camondan a nus de levar avon di, ne bein spert ir sil feld."

„Sche vus haveis aber era buca temps," risponda la duna, „sche stueis vus silmeins avon che vus meis naven, orar in Pater nies et in Ave Maria; e sche vus haveis temps orar plirs."

Sin quei ha la duna dau ad els sabis cussegls e zvar a scadin particulars. Durond ch'ella scheva a scadin enzatgei aparti e cun aulta vusch, entelgeva l'in, quei ch'aveva particulara relaziun sin el; l'auter contercomi veseva plidar ella senz' entelgir ella et aschia vicendeivlamein. Alla fin scamond' ad els la duna, de mai dir or' ad ina persuna, quei che seigi confidau ad els en particular. —

El momen che Ella leva levar si da siu séz, empiar' ella eunc ils affons: „mes affons, haveis bia aua de beiber?" „Na buca biara," rispond' il giuven. „Bein pia," di la duna, da cheudenvi vegn ei buca muncar aua."

Et el madem momen bandun' ella siu plaz et ei seglia el liug, nua ch'ella veva tschentau ses peis durond il siu seser, ina reha fontauna de schubra e clar' aua, ch'ei de lur enneu mai schetga vi, e surdaquei daventada in instrumen enten curaziun de pliras malsognas. —

Sin quei eis Ell' ida sul dutg cun in pas, et essend da l'autra vart, sevolv' Ella encounter ils dus affons, e di ad els puspei: „fagei de saver quei Tut a miu pievel."

Allura va Ella en compagnia dils affons fetg da tier il liug, nua ch'ils affons vivon veven encuretg lur mantenèras, stat éri circa trenta pass naven della fontauna, e va sin in pign crest. Mont sil crest cuvretg cun tschespets, pass' Ella suls pézs dil pastg ora, senza storscher quel. Era ha la vestgadira surtratga cun pedras custeivlas e da custeivla materia caschunau (u fatg) negina canera, sco ils affons segireschan, sezas las oreifras rosas, cullas qualas ils calzès eran circumdai, sepegliaven buc' en ina l'autra, sunder sesalzaven da sesezas suenter scadin de ses pas.

Arrivada sil crest, eis Ella sesalzada ord tiara circa 4 peis ault, et ei stada in momen pendénta mirond de vart dretga e saniastra, allura eis Ella svanida, culla fatscha dirigida enconter mesa notg, en preschienscha dils zun surtai affons.

Ils affons eran quei momen zun datier ded Ella, mo in pas naven. Il giuven ha perfin fatg ina moziun, per arrivar tier ella, aber adumbatten. Ella ha entschiet pleun e pleun a svanir. All'entschatta han ils affons buca viu pli il tgau, allura ils mauns et il tgerp, et alla fin ils peis. Ell' ei luada, sco ils affons han s'exprimiu en lur capacitat. *) Essend totalmein svanida, ei quei liug, nua che Ell' ei stada, vegnius emplenius cun ina petga de glisch, la quala terglischava pli ch'il

*) ,,Ell' ei svanida ella nebla, sco in toc pischada ella suppa.'' Aschia han ils affons s'exprimiu ella notizia squitschada a Grenoble.

selegl. Ils affons han mirau dapertut et han viu, che quela clarezia della glisch mava: Fetg aul, fetg aul, a co tochen si en tschiel. (Il luft era sereins e senza neblas.) Suenter ch'ils affons han ditg giu mirau si, han ei viu sesperdent quela clarezia el blau dil tschiel.

L'entira visiun ha cuzau circa ina mes'ura. Ord il schi extraordinari svanir della schi biala et amitgeivla duna han ils affons concludiu, ch'Ella stoppi esser stada ina sontga. *) Aber tgei sontga? Quei ein ei vegni sisu pér la sera, cur ch'els ein turnai cullas mantenèras tier lur patruns, oravon giu discorriu il fatg als patruns, lu allas mervegliussas rimnadas, che vegneven neutier, et agl Aultrev. Sgr. pleivont, ch'ei bein spert vegnius clomaus.

Quela biala duna, quela sontga, ornada cun ina gloriusa cruna, quela per siu pievel senza calar uronta Regina, ei negin' autra, che la beatissima Purschala Maria, aschia tun' ei da bucca tier bucca. Et ei laudan Diu e Maria.

Ils dus affons han da lur' enneu fideivlamein exequiu la commissiun della schi biala

*) Quela duna ei gues ina Sontga, ha Melania detg, vesend sesalzond ella egl ault dil tschiel, nus lein bein tener endamen ils plaids, ch' Ella ha detg."

E Maximin ha detg a Melania: „Has ti observau, che siu tgerp veva negin' ombriva, e ch'ella ei ida sil teiss crest, senza inclinar?" Aschia notificheschan las duas notizias sqiutschadas.

duna, il figl della quála ei il Figl de Diu, il scaffider dil mund et il derschader dils carstgèuns. Continuamein seregordan ei dil camond della Regina dil tschiel: „F a g e'i d e s a v e r q u e i T u t a m iu p i e v e l.“ Cun nünstuncheivla vivacitat han ei raquintau la compariziun et ils plaids della Regina dil pievel fideivel, avon pigns e gronds, avon perderts e nunperderts repetiu, avon jasters e domiastis de scadin stand. Els han tras lur grond' innocenza, vera filiala averteza e sinceradat, et entras adina raquintar mademamamen, quei ch'ei han viu et udiu, imprimiu alla historia il caracter della verdat. E quei ch' ils affons schi stateivlamein e cun schi gronda fideivladat han raquintau et han buca calau si de raquintar, ha Dieus confirmau cun admirablas sanaziuns et extraordinarias caussas.

Aschia eis ei pia daventau, che l'enconoschienscha de quei event e l' aulta significaziun de quel ei en cuort temps sgolaus tras l'entira Fronscha et auters staats, ha fatg surstar ils perderts, bia nuncartents manau tier meglier sentimen et en quelas olmas, tier las qualas la cardienscha en in pli ault mund, et ent ils gests strofs pil puccau era eunc buca stizad' ora, effectuau ina fetg legreivla midada. Per confirmaziun della verdat de quela compariziun suondan ussa fideivlamein ils extraordinaris fatgs, sco ei ein a nus vegni communicai ord segiras, ella prefaziun la pli part schon allegadas notizias.

II.

Extraordinaris fatgs, ils quals confirmeschan la verdat della compariziun.

Dals 19 de September 1846 enneu ein daventai el liug della compariziun et el contuorn tochen dacheu fatgs, igl esser dils quals sa buca vegnir disputaus giu, perquei ch'ei ein fundai sin sufficients mussamens, et ils quals san buca vegnir explicai ord las leschas della natira, pertgei che tenor las leschas della natira havessen ei u tuttavia buca saviu vegnir operai, ni ch' ei tenor quelas havessen pli tost doviu suondar ils effects contraris.

Quels fatgs pon pia survir mo leutier, de fortificar la verdat della compariziun, de manar ils égls dils cartents sin quei impurtont event, e de far prender a pèz detschartamein la gronda significaziun de quels; pertgei sche ins reflectescha sinceramein tut tgei ch' ei en cuort temps daventau tras quei event, sche po ins bein dir, ei seigi in event d'infinit gronda impurtonza. Pertgei quels fatgs ein stupents, surprendents, nunexplicabels suenter las leschas della natira, midadas anetgas ni suondadas en zun cuort temps, e zvar midadas ch' existen eunc ussa, las qualas ein vesidas et intercuridas da millis perdetgas e las qualas ins sa eunc ussa ver.

Quelas midadas ein daventadas vid la natira corporala e spirituala. Per far ton pli

clar, partin nus cheu en midadas, ch'ein daventadas:

1. ella natira corporala;
2. ella natira spirituala.

1.
EXTRAORDINARIAS MIDADAS DELLA NATIRA CORPORALA.

a.
Avertura dina rehamein flussegionta fontauna.

Cur che la B. Purschala ei sesida sil crap, per' el liug, nua ch' Ella ha tschentau ses peis, ina fontauna, da gliez temps tut schetga, ch' aveva mo lu aua, cur ch' ei plueva ni che la neiv entschavev' a luar. Da lur' enneu aber sbuglia, tenor sia empermeschun, ora si ina fontauna, la quala dat e flussegia tochen ussa rehamein schubra e clar' aua. Milli e puspei milli peregrins han el liug e plaz sepersuadiu dalla verdat de quei fatg; biars de quels han buiu ord la nunsegilada fontauna, e biars han priu aua ord ella e portau cun els a casa, sinaquei ch' ella surveschi ad els per refrestgamen pleins de benedicziun, et als malsauns per spert megliuramen.

b.
Anetgas et admirablas sanaziuns tras beiber l'aua della madema fontauna.

Sur quelas sanaziuns en general, sco ellas ein daventadas durond dus meins suenter la

comparizíun, scriv' igl Rev. Sgr. Ludvic Rossat, Uestg de Gap *) aschia: „Ina persuna de miu uestgiu e pliras autras d'auters loghens ein anetgamein vegnidas medegadas, cur che ellas han buiu aua ord la fontauna, la quala ei sbuglida si sut ils peis della schi biala duna.“ Nus notifichein ussa fideivlamein culs madems plaids quelas diversas sanaziuns, sco ellas ein vegnidas screttas el lungatg franzos cun grond quitau et exactadat da perdertas persunas.

1. Signura Francisca Laurent **), duna dil Signur Laurent, pisternè a Corps, era da 16 onns enneu schirada vid tuttas giugadiras, era er' ina de sias queissas rutta, e schon vivon eis ella 7 onns stadà ligiada vid il légt de dolurs. Bandunav' ell'era il létg, sche saveva ella mo cun gronda breigia seruschnar vid las crutschas. Ella lai portar aua dalla fontauna, e roga ses appartenents, de far per ella ina peregrinaziun sil cuolm della comparizíun. Circa 500 persunas han fatg il viadi sil cuolm. El momen, ch' ils rimnai han clomau sura l'intercessiun della B. Purschala pella paupra malsauna, ei la Signura Laurent vegnida penetrada dina forza anetga, ei levada si persula da siu dolorus létg, e va cun spertadat en preschienscha dils zun muentai vischins. Ils 25 de November et en preschienscha de tuts ils habitonts dil vitg, ils quals podeven strusch crer il daventau, stev' ella en schanuglias sil baun della communiun, per re-

*) Notizia dil Sgr. Maury.

**) Brev de quei Sgr. Uestg ad in de ses amitgs dals 9 de December 1846.

tscheiver la s. communiun. Muort engraziamen per in schi grond benefici ein treis dis suenter novas tropas peregrins, ordavon ils dus affons, i en processiun sil quolm, cantont la Lytania e canzuns de laud, urond il rosari e la via della crusch. Suenter in viadi de pliras uras, de fetg schliat' aura, sin ina schliata via, la quala era tscheu e leu surtratga cun grossa crappa, ni cuvretga cun neiv, ein ei arrivai el liug della comparizium' Ei eran dua milli, schibein da Corps sco era dal contuorn. Cheu sefiers giu ella neiv, han ei tuts ensemblamein cun iffer fatg lur oraziuns.

Suenter che scadin ha giu satisfatg a sia devoziun, ein ei serestigiai, de bandunar il cuolm, ch' ina duna culla hydropsia ei vegnida neutier, ch'er' arrivada da lunsch, per obtener siu megliuramen. *) Strusch arrivada, sch' entscheiv' ella a far oraziun cun tut iffer, e suenter haver buiu in glas aua dalla fontauna, sesent' ella anetgamein medegada. Attratga d' engraziamen, pren ella ord culiez ina gronda crusch de len, ch'ins haveva da lur' enneuftschentau en quei liug, e nua ch'ei vegn gleiti vegnir baghiau ina capluta. Ins fuss buc el stand, de descriver il leghermen de tuts presents sur quei event. Sil momen vegnen intonadas canzuns de laud en honur

*) Quela duna ei ina tier parenza dil Sgr. Obeau, la quala habitescha el marcau de Lyon, farria la Croix Rousse, gassa du Mai. Nro. 23.

de Maria, allura ein ei sefatgs sin via tiel retur a casa. La processiun ei arriva a Corps enconter sera; ils dus affons adina ordavon; immediat suenter els suonda la duna medegada. Suenter ch'ins sut il tuccar ils zens ei staus ius entuorn il vitg, ei ins ius en baselgia, ord la quala ins era setratgs, et en la quala ins ha concludiu quei bi e sogn di cun ina comunabla oraziun della sera.

2. „In affon de diesch onns da Cambel (notizia dil Sgr. Maury), il qual dus onns avon en consequenza della virola era daventaus tschocs, ha obteniu la vesida el liug della comparizium della B. Purschala, e zvar dal temps, che bunamein milli peregrins eran presents. Ferton che tuts fageven orazinn, exclom' igl affon anetgamein: „Nua essen nus, mumma? Cheu ei bia glieut.“ Ses égls ein grad s'aviarts.

3. Ina giuvna della vischneunca de St. Michael era da dus meins enneu taccada dina schi vehementa malsogna dil best, ch'ils miedis han declarau ella per incurabla e mortala. Ell' aber, pleina de confidonza sill' intercessiun della pussenta e buntadeivla Purschala, ha priu siu refugi tiell' aua della miraculsa fontauna de Salette. Strusch ha ella giu buiu dad ella, sche sesent' ella adverteivlamein levgiada, et essend ella suenter otg dis totalmein medegada, ha ella per engraziamen fatg ina peregrinaziun sil cuolm de Salette.“

4. „Duas destinguidas grondas miraclas“,

scriv' igl Aultr. pleivont de Corps. „ein grad daventadas a Avignon. (Notizia dil pleivont de Corps en ina brev dals 27 d'Avril 1847.) L'ina ei daventada en casa dellas Muniessas dil Ss. Cor de Jesus vid ina Muniessa, che schischeva schon quater meins en létg. Ella ei daventada sauna anetgamein e zvar el momen della communiun, ils nov dis de sia devoziun tier Nossa cara Duna de Salette, durond la quala devoziun ella ha era buiu aua dalla fontauna".

„L'autra miracla ei daventada en casa dellas soras della misericordia de St. Giusep el madem marcau. Ei sesanflava numnadamein ina dellas soras nov meins malsauna, et els otg dis de sia devoziun novena urigiond culla mort. Cheu legia il Rev. Sgr. de Prilly, Uestg de Chalons (Chalons per Marne, capitala dil departement della Marne, ord la notizia de Sgr. Maury e quela de Grenoble), en Fronscha sin siu viadi leu atras, la s. messa en quela claustra. La malsauna leva si, va giu ella capella ensamiez de sias consoras, las qualas, vesend quela moribunda sco leventada da mort en vita, podeven strusch crer a lur agens égls".

„Omadus quels fatgs, la verdat dils quals jeu sai ad els segirar, libereschan mei dalla breigia de notificar ad Els quels, ch' ein daventai a Corps, ils quals ein buca meins suspendents".

5. Ell' emprima jamna della compariziun della B. Purschala ei ina pintga giuvna, Me-

lania Carnal, ne scò auters scriveu, Melania Cormann, ida cun biars peregrins, ils quals maven en processiun, sil cuolm Salette el liug della comparizium, per vegnir medegada per siu mal dils égls, pertgei tras quei mal eis ella stada fetg disfigurada. (Notizia din pleivont de Chambery, reginavel de Sardinia.) Arrivada leu, ha ella lavau ils égls cull' aua della fontauna miraculusa, e suenter dus dis eis ella stada medegada. Quela giuvna e sia sanaziun ei fetg enconoschenta el vitg de Corps.

6. Signur Milin, pleivont de Corps, in um en tuts riguards vengonzs de recomendaziun, ha raquintau a nus sequents fatgs (notizia din pleivont digl uestgiu de Chambery, reginavel de Sardinia):

Ina zun pietusa duna de sia farria ei en consequeuza din' extraordinaria exhaustiun (schuahadat) de dus meins enneu vegnida ligiada en létg, e podeva durond quei temps retscheiver mintga di mo zaeonts daguots latg d'asen. Cur ch'igl event de Salette ei aber vegnius enconoschents, ha ella fatg ina devoziun novena tier Nossa cara Duna de Salette, mintga di durond quela novena buiu zaconts daguots aua dalla fontauna, la quala flussegia ussa rehamein el liug, nua che la biala duna veva tschentau ils peis, tenor il discuorer dils pigns affons-pasturs, et ei compleinamein vegnida medegada.

7. Sul grond diember de sanaziuns, las qualas daventan cantinuadamein, s'exprima in fetg honorabel spiritual dil marcau de Lyon

aschia (extract ord ina brev dil Rev. Sgr. Nicod, arzprèr e pleivont a Lyon, dals 24 de Juli 1847):

„Las sanaziuns daventan adina en pli grond diember. Ins sa ellas buca dumbrar tuttas, perquei ch' ins enconosch' ellas buca compleinamein. Mintga di survegn ins notizia dina nova sanaziun. Aschia retscheivel jeu jer (ils 23 de Juli) ina nova, ch' ina Muniessa digl uorden de S. Carli de Brignais, seigi vegnida medegada dina greva unfladetgna, che ella veva el magun, entras metter si in maletg della comparizium de Nossa cara Duna de Saletta, il qual jeu hai termess tier a quela casa. Oz fa ins de saver a mi sur la sanaziun dina persuna, la quala ha ditg patiu muort ina sturschida ella crusch dil diess, ch' era daventada tras in carr ira sur siu tgerp ora.

c.

Celestials stroffs sur quels, ch'an fatg spot culs peregrins sil cuolm de Salette. (Ord la notizia dil Sgr. Maury).

1. „In fumegl de Pierre-Chatel ha manau in zun ferm cavagl a beiber. En quei momen maven speras vi glieut, che peregrinaven sil cuolm de Salette. Stagl admirar lur pietat e de sesarar en cun els el spirt, ha el fatg spot cun els, era ha el fatg spot cun Nossa cara Duna de Salette. — Pren aber

mira, anetgamein croda siu cavagl ventschins per tiara giu avon el.“

2. „In habitont de Corps leva buca dar tier a sia duna, de peregrinar tiel s. liug della comparizium, schibein ch' ell' era schon restigiada tiel viadi, e leva leu urbir ora biaras grazias per seseza e sia familia. Era pil regulamen della pintga familia durond sia absenza er ei sufficientamein determinau, pertgei carezeivels vischins veven seporschiu, de pertgirar denton ils affons. Aber tut adumbatten; el ha buca mo snegau stinadamein quela pintga peregrinaziun, sunder era dau d'entelgir cun plaids et enzennas, con fetg el sprezi quela devoziun. -- Aber il madem di croda in de ses affons, ch' el teneva il pli car, en in priel d'aua buglienta, et ei morts dus u treis dis suenter.“

d.

Maletg della fatscha de Nies Segner Jesu Christi egl intern dil crap, sil qual la B. Purschala ei comparida.

1. Igl 1. October 1846 han ils Signurs Angeline e Bardenave, omadus officiers dils 15 regimens della lingia, lur recrets da Grenoble tiel marcau Toulon, et a Corps han ei fatg halt. Bein gleiti han ei udiu bia dal miraculus event a Salette, e giavischaven de poder emperar sur quei fatg il pign Maximin. Havend udiu ord sia buca gl' entir fatg della compariziun, ha il Signur Angeline rogau el per ina pintga buccada de quei crap, sil qual la B. Purschala ei stada comparida. Il pign

ei bein spert ius, per encurir in tal, *) et havend priu in toc cun el, ha el festinau, de portar el als Signurs officiers, ils quals seteneven si el cassino dil Signur Magnan. Cur ch' il pign ei vegnius leu, eran bia carstgeuns presents, e zaconts de quels han dau d'entelgir al Sigr. Angeline, con fetg ei desiderassen, de poder posseder zacontas pintgás parts de quei crap. Per contentar lur giavisch, ni era, sco in' autra notizia plaida, per schar ora siu sprez, ha igl officier rut il crap. Con gronds ei aber staus il surstar de tuts, cur ch'ei egl intern dil crap, en particular dina vart, han claramein viu cavada en la fatscha de Nies Segner Jesu Christi! — Biars aspectaturs han buca podiu retener las larmas. Sigr. Angeline, vivon mo in merveglius et in spotiader, ha ussa voliu salvar il custeivel crap et ha detg, el vegni quel buca dar per ina gronda summa daners. Penetraus da reverenzia per quei crap sco per ina custeivla reliquia, ha el sil momen cumprau biala materia, zugliau quel lien e priu el cun sesez sco in object de veneraziun. Per trost dils habitonts de Corps e per confirmaziuń della verdat de quei fatg ha el schau annavos in

*) Al pign eis ei stau fetg maneivel, de bein spert portar neutier in toc; pertgei la crappa pintga; ahe sesanflaven el liug della cqmpariziun, vegneven dals pietus cartents pri enzemen cun tut quitau, e vegnen a Corps et el contuorn salvai si cun pietus sentimen.

maletg *) dil crap, il qual ins sa ver el cassino dell' Isere tier Signur Magnan. Quel ei leutier suttascrets dad el sco era dal Signur Bordenave.

Sur la verdat da quei fatg scriva il R. Sgr. Veyron, pleivont d'Avenieres, al Sgr. arzprèr Nicod, pleivont de Lyon aschia (brev dil Sgr. pleivont Veyron, ils 5 de Mars 1847). „La historia della fatscha de Nies Segner, la quala ins ha viu imprimada en in crap, et ei vegnius ruts dad in officier, che mava tras Corps, ei vera. Il militer ha schau in agen confess ella casa, nua che quela miracla ei daventada per sia conversiun.“

Era la notizia squitschada a Grenoble contegn quela historia e fa menziun de pliras circumstanzas, ch' ein buc allegadas en autras notizias, las qualas datan all' entira historia muort lur naivadat e naturalitat in niev frestgamen e vivacitat. Perquei vegnque la notizia prida si cheu, e plaida:

„Circa in meins suenter igl event ei in detaschement de giuvens tratgs ora tiel survetsch militar vegnius a Corps, et ha leu fatg halt, per ir a Toulon sut il comando dils Signurs An. e Do.**) officiers dil 15. linien-regiment, che duei vegnir stazionaus a Grenoble.

---

*) Tenor in' autra notizia ha igl officier schan anavos in agen confess de quei fatg, il qual ei suttascrets da tuts officiers de siu detaschement.

**) Q. e. Angeline e Bordenave. Ils auctors han da gliez temps maniau, de stuer tschalar ils nums.

La sera van onradas officiers el cassino della Isere, ch' auda al Sgr. Magnan, nua ch'ins naturalmein ha era plidau cun els da quela miracla, la quala era il quotidian diseuors de tuts habitonts della tiara. In de quels militers ha giavischau de ver il giuvenèt, tier il qual la B. Purschala ha giu plidau. Ins ha pia schau vegnir il Maximin. Igl officier ha carsinau el, priu el sin sia schanuglia e schau raquintar sia historia. Sil suenter han ei giu marveglias, de ver in toc dil crap, sil qual la mumma de Diu era sesida. Per anflar in toc de quel, ha il giuvenbuca stoviu ir lunsch; pertgei tutta quela crappa, dalla quala il hug della comparizïun era circumdaus, vegneven prida si cun tut quitau. Bein gleiti port' el in tal toc en in stratsch alv. Il crap era ualti gros. „Uardei cheu", exclom' el, „quei ei sufficient per tuts presents;" cun quels plaids mett' el il crap silla meisa. — „Gie; gie, quei ei avunda per nus Tuts," 'cloman tuts presents; rumpei el en tocs, pertgei nus tuts vulein dad el."

„Sin quei pren gl'officier il crap, dat cun in toc fier ina ferma frida, e rump' el per miez. Durond quei sesanflava la signura Magnan, l'ustiera, davos gl' officier, per mirar la fin de quei fatg, e prendei mira, ei pareva ad ella sco sch'ei sesanflass sin in toc dil crap il maletg dina fatscha de carstgeun. — En verdat, aschia eis ei, clom' igl officier, e bein spert pass' il crap de maun tier maun, aschia che tuts, ch'eran presents han cun attenziun

uardau il crap e cun ina vusch declarau, quela fatscha de carstgeun, che compari sil crap, seigi il maletg della fatscha de N. S. Jesu Christi. — Et en verdat il fatg ei staus aschia; pertgei la barba liunga, ils élgs sarai, la fatscha trista e la cruna sin tgau senza flurs, han relaschau als a spectaturs negin dubi, ei seigi quei la fatscha digl endirond Salvader. Tuts quels, ch'ein stai pardetga, ein fetg surstai. Sez in Corporal, il qual gl' entir di ora ha mo fatg spass e spott sulla comparizium della B. Purschala, ei da quei staus schi surprius, ch' el banduna il cassino, ha sin publica gassa fatg enconoschenta quela miracla, et aschia rasau ora quela notizia per tut il vitg entuorn."

„Signura Magnan ha rogau il giuven officier, de schar ad ella quei crap. El di aber ad ella: »U ch' ella sto dar a mi 10,000 frs. ni las epaulettes din general, schiglioc survegn ella buc el; denton vi jeu far ad ella in maletg dad el.« Entuorn quei maletg eis ei vegniu fatg si ina rama e lu pendius si publicamein el cassino. — Sinaquei aber che quei maletg seigi ina ton pli franca enzenna della verdat de quela comparizium, ha ins rogau igl officier, d'era scriver sut en siu num? All' entschatta eis el resistius; bein gleiti aber ha el sedau neutier, e mess sut en siu num. Semigliontamein ha era gl'auter officier tschentau siu num sut en; sin tala moda han dus officiers en in' ustria publicamein confirmau cun lur suttascripzium la verdat de quei extraordinari event. — Sin de quei

eran durond il fatg pli che trenta persunas presentas.

Las pli remarcablas circumstanzas, sut las qualas quei comparer della fatscha de N. S. Jesu Christi sin quei crap ei daventaus, ein ils habitonts de Corps buca suri senza attenziun; els han viu lien ina particulara direcziun della divina provedienscha, la quala sesurvescha dils pli adatai mettels enten confirmaziun din fatg impurtont. Perquei fan ei eunc ussa als cartents e nuncartents, ils quals van a Salette sil s. liug, sequentas oreifras observaziuns e remarcas:

„Fuss il comparer della fatscha de N. S. Jesu Christi vegnius contestaus dina persuna de temps, sche vegness ins dir: „ei po maneivel esser in cugliunem davos quela caussa.“ Vegness ei attestau mo dad ina u pliras persunas perdertas, sche podess ins dir: „quela glieut ein perderta avunda, d'inventar ina semigliionta historia.“ Fussen las pardetgas fetg pietusas, sche vegness ins pretender: „quelas pietusas persunas han mo voliu ludar lur sogns.“ Fuss quela compariziun daventada mo avon affons d'otg onns, sche fagesss ins spert le remarca: „co, affons schi pigns han gie buc entelletg avunda, de saver contestar in semigliont event.“ Fuss ei finalmein cheu mo ina pardetga, sche vegness ins dir: „ei gliei ad el stau maneivel, de patertgar ora ina compariziun, pertgei negin sa ad el conterdir.“ — Schinavon aber, che las pardetgas ein de tut autra natira, tgi sa

snegar ad els cardienscha? — Veramein, sche Dieus ha voliu confirmar l'emprima miracla dil personal comparer della B. Purschala a Salette tras ina secunda miracla, havess ei buca savin leger ora in pli adequat liug e pli nunsuspettusas pardetgas. Il liug della comparizium della fatscha de N. S. J. Christi ei buc in pietus, sunder in total mundan, in public refectori, in cassino; e pardetgas eran biaras, pardetgas de divers stands e colurs, pardetgas nundisprobeivlas, sco ils dus signurs officiers, ils quals ins vegn buc inculpar de pietat en semigliontas caussas. Leutier ei la comparizium daventada sin in crap, il qual il pign Maximin, quel' emprima pardetga della miracla sil cuolm de Salette, ha portau neutier e mess sin meisa als officiers, sco a tuttas autras persunas presentas per schar parter ora.

2.
EXTRAORDINARIAS MIDADAS ELLA NATIRA SPIRITUALA.

---

a.
Midadas els dus affons en riguard sin lur entelletg, cor e stateivladat en complenir la commissiun divina.

Avon quela comparizium eran ils dus affons, Maximin e Mclania, ils quals ein naschi da

paupers geniturs, de zun schuab entelletg. Ei saveven ni leger ni scriver; leutier eran ei schi simpels, ch'ei fussen buca stai el stand, d'era mo imaginar la mendra caussa da tut quei, ch' ei veven viu et udiu, la duna, ch'ei ad els comparida, seigi stada la B. Purschala. Mo ton han ei cartiu, quela duna stoppi esser ina Sontga. — E tonaton, con maneivel fuss ei stau, de giudicar, la comparenta Sontga stoppi esser stada la B. Purschala. Ella ha gie plidau da siu Figl, il s. num dil qual vegni blasphemaus; da siu Figl, il qual hagi tschentau en il siatavel di, la domengia, enten sanctificazium, ils auters sis aber tiella lavur; da siu Figl, il qual vegni strofliar ils pucconts carstgeuns cun fom, malsognas e mort, als converti aber dar reha benedicziun. Ella ha numnau il pievel christianeivel siu pievel, pil qual Ella uri continuamein. E tonaton seigi ad els buca vegniu endamen, d'enconoscher en quela schi biala duna, ornada cun ina cruna regala, la pli carezeivla Regina dil tschiel, la Mumma dil Figl de Diu e la pli fideivla Intercessura digl entir pievel christianeivel. — Uss ei aber lur entelletg aviarts e surprius din' admirabla facilitat, d'entelgir tut. Era lur sentimen vivon mo pigns per vera pietat, sch' ein ei ussa veramein pietus; sur tut sclarescha en la pintga Melania ina celestiala expressiun.

Era ein ei strentgamein vegni examinai, pertgei schibein il magistrat civil seco eccle-

siastic de Corps e pliras autras persunas *) han duvrau tuts pusseivels mettels de far, ch'els oravon queschian exactamein tut quei, ch'ei

*) La notizia squitschada a Grenoble contegn sul accontener dils affons eunc sequentas remarcablas singularitats. „Survients della polizia han encuretg de tementar ils affons entras smanatschar prisehuns, aber adumbatten. In prèr, M. C. preposit dil pign seminari de Grenoble (ina casa, ella quala ils giuvens de pign ensi vegnen educai tiel stand spiritual), e treis auters prèrs, che compognaven el, han sesprnau sin tutta pusseivla moda, de rabitschar els tras list tiel confess dil misteri. Ei gliei aber era buca gartiau ad els. L'in dils prèrs ha semussau sco sch' el enconochess gl' entir misteri, per cheutras rebitschar ora, aber sia lavur ei stada adumbatten. Tut tgei ch' ins ei staus el stand d'intervegnir, va mo schi lunsch, ch'il misteri confidaus alla pintga Melania vomi tier mo ad ella. Il pign Maximin, tochen ussa de schi schuah entelletg, ch' ins ha el buca saviu schar ir tiell' emprima communiun, ha respondiu sin tuttas damondas cun tala certeza, retenienscha e fermeza, ch' ei survargaven sia vegliadetgna e stand. Cur ch' enzatgi p. e. mettev' ad el avon, el stoppi offniar, quei che la B. Purschala hagi detg ad el, sil meins a siu confessur, ha el respondiu: „Miu misteri ei negin puccau, e la duna ha scamondau, d'offniar.“ In'autra ga ha el respondiu al Signur Marquis de M., il qual ha semussau, sco sch'el fuss zun consternaus sur ded el: „Ouei tut vegn ins a vegnir sisu sil guivenessen di; uss aber sai jeu buca dir ad Els.“

Tier in' autra occasiun ha in prèr de C. emparau el en preschienscha d' auters prèrs e de pli che curonta civils: „vegnesses ti grondamein selegrar, sche ti podesses puspei ver la B. Purschala?“ — Gie, gie, Signur“, risponda il pign. —„E tgei vegnesses ti bein dir ad Ella?“ „Jeu vegness rogar Ella, de dir a mi, tgei ch'ins stuessi

hagian viu et udiu, lura, ch'ei duessen sil meins offniar in ton de quei, che la B. Purschala hagi detg a scadin en particular; aber adumbatten. Rogar, empermeschuns, smanatschas, nuot ha effectuau enzatgei ni tier l'in u l'auter. Lur raquintar ei semidaus nuot, ins ha podiu emparer ora scadin a parti, ni omadus enzemen.

Quei che la B. Purschala ha giu camondau ad els de publicar e repetidamein dau commissiun, han ei publicau adina de di e de notg, avon persunas spiritualas e secularas. Negin riguard retegn els, ei paren de voler dir cun curascha culs. Ss. Apostels Pieder e Paul: „Ins sto obedir pli alla vusch dil tschiel, ch'als carstgeuns. E puspei: „Nus saveirr buca quescher, quei che nus vein viu et udiu.“ *) — Tgei ei als affons bein pli agen, ch' offinar quei, ch'ei ad els confidau? Cheu ein dus affons, attaccai da millis diversas damondas, buca mo buca violeschan il camondau silenci, sunder cun admirabla stateivladat refuseschan tuttas offertas de remunerazïun e semuossen gronds sur scadina tema. Tgi ha bein midau quels dus affons schi anetgamein, ils quals han eunc schi pauc giu plidau cun persunas spiritualas e secularas? Tgi ha ligiau lur lieunga,

---

far, per converter il mund.“ — Ils annunziaturs de quela notizia metten cunc vitier, ch' il sunnumnau prèr M. C. hagi segirau els, che plirs prèrs e pli che curonta persunas civilas seigian stadas presentas, cur che quelas diversas damondas ein vegnidas fatgas als affons.

*) Hist. dils Ap. 4. 19. 20.

cur ch'ins vul obligar els de plidar encounter lur conscienzia ? Tgi ha instruiu éls, de sprezar fermas smanatschas? Tgi ha sligiau lur lieunga, cur ch' els ein vegni damondai si da persunas de scadin stand e vegliadetgna, de raquintar la historia dina comparizium, semigliont' alla quala la historia della Baselgia christiana savess mussar si ina? Quel ha fatg tala miracla enten honur de sia benedida Mumma, il laud dil qual ils affons e petschens han fatg de saver, cur ch' el festivamein ei setratgs en a Jerusalem, cur ch' ei contrari als perderts e pervers Pharisæers aultamein clomaven e scheven: „Hosanna al figl de David. (Math. 21, 15.)

b.

Morala midada della farria de Corps e dellas farrias el contuorn.

La sinzera e totala conversiun din carstgeun ei la pli gronda miracla della grazia de Diu. Pli grond e splendid semuossa la grazia de Diu, sch' en cuort temps seconverten buca mo diesch u vegn carstgeuns, sunder sch' entiras farrias seconverten e daventan meglieras, aschi ch' ins enconosch' ellas buca pli. En in grad eunc pli ault semuossa la carezia de Diu, sch'ina u pliras farrias buca tras in scharf priedi dil legitim pastur, ni entras continuas instrucziuns d'iffrics missionaris, sunder en ina gada dien giu allas schliatas disas e meinan ina veramein christianeivla vita. Quela

gronda miracla della misericordia de Diu et entras la comparizïun della P. Purschala sil cuolm de Salette, entras las biaras sanaziuns, entras ils detscharts plaids della prophezia, e guess en particular entras l'intercessiun della aultgraziada Mumma de Diu effectuada ellá farria de Corps et ellas farrias dil contuorn.

Cheu suondan las autenticas notizias de pliras pardetgas occularas.

„A Corps et en tuttas situaziuns leu entuorn schischontas", notifichescha Signur Maury, „eran ils principis della religiun fetg schuals et egl exercizi dellas obligaziuns din fideivel messas sin in maun. Dapi de quela comparizium aber eis ei dau egl entir cirquit sin ina moda in' anetga e generala midada tiel bien. Ins auda leu ussa ni schmaladir ni zundrar e blasphemar, e la domengia vegn leu sanctifidada silla pli edificonta moda."

„Jeu sundel", aschia scriv' il Sgr. pleivont de Corps (extract ord sia brev dal Decbr. 1846), surcargaus cun brevs ord l'entira Fronscha. Schon pli che 3000 persunas han emperau ils affons en liug e plaz et ein vegni persuadi dalla verdat de lur raquintar. — Ils umens han priu gronda part vid quei event; sez ils nuncartents ein i sil liug della comparizium et han leu orau cun iffer.

„Da quela comparizïun enneu ha en mia farria semussau in' extraordinaria renovaziun de devoziun tiella B. Purschala. Era han da lu enneu ils habitonts de Corps calau si de luvrar la domenzia.

Sgr. Chabrand, generalvicari dil Rev. Uestg de Gap, notifichescha en ina brev (dals 19 de Novbr. 1846) la historia della compariziun et ils sanadeivels effects de quela sin sequenta moda: „grad eis ei daventau tier nus in grond event. La B. Purschala ei comparida a dus pigns pasturs. La giuvna ha 14 onns et il ginven 12. Il pleivont dil liug ha tavlau ils affons pliras gadas, baul omadus enzemen, baul singularmein, et ei ussa totalmein persuadius dalla verdat dil fatg e considerescha quela nundisputeivla. Cheu suondan tenor il principal contegn ils plaids, ils quals la B. Purschala ha plidau tiels dus pasturs: „Jeu pos buca retener pli il bratsch de miu Figl, il qual vul sesvidar culs carstgeuns. Co duess El buc esser gretintaus? Ins sanctifichescha buca pli las domengias; ins surpassa dapertut ils dis de gigina et abstinenza; ins fa buca pli oraziun e sillas gassas publicas aud' ins nuot auter che blasphemias enconter Diu.“

„Ils affons metten vitier, Maria hagi detg ad els, che, sch' ins vegli buca mitigar la gritta de Diu, ils trufels vegnian dapertut fallir e la fom arrivar.“

„Ils affons han tonta sinceradat e ton naturalesser en lur raquintar, ch' ins po buca seretener, de schenghiar ad els cardienscha. Quei event ha operau a Corps et en las farrias leu entuorn tenor pardetga dil pleivont de Corps pli gronds effects ch' ina missiun.“

---

c.
Morala midada dils cartents digl uestgiu de Gap *).

La pardetga din Uestg sur ils extraordinaris effects din event el cor de ses cartents ei guess in zun franc e ferm mussamen.

Con fermamein igl event a Salette ha effectuau sils cartents digl uestgiu de Gap, po ins comprender ord sequents fragments de duas brevs, ils quals ein dirigi da lur Rev. Uestg Ludvic Rossat ad in de ses amitgs **).

„Els ein buc il solet, il qual ha damondau exacta notizia sur igl event de Salette. Da tuts mauns hai jeu retschiert de millis brevs.

„Il quescher u la retenienscha dil Rev. Sgr. Uestg de Grenoble sto era metter si e camondar a mi in zun stregn. El interquera sabiamein, cun prudienscha, sinaquei ch'enviers de tala quantitat de mussamens il fatg della compariziun sappi buca vegnir attaccada dals nuncartents. Quei che partegn tier a mi, il qual hai era fatg inquisiziuns, sche par' a mi il fatg nunquestioneivels, e zvar oravon nunquestioneivels en sesez, allura en las miraclas, che confirmeschan el mintga di.

*) Gap ei la capitala dil departement dellas alpssura. Quei departement schai vid ils confins dil departement dell' Isere, dacheu deriva l'encoschienscha della historia de quela extraordinaria compariziun en quei departement.

**) Extract ord duas brevs dil Sgr. Uestg de Gap, dal Fevrèr 1847, a Sgr. Nicod, arzprér e pleivent el marcau de Lyon.

»Gl' effect, che quei event ha produciu silla massa dil pievel, ei admirabels. Miu entir uestgiu leva si en quest momen sco in um, per turnar anavos tier Diu. Il zundrar, il luvrar de domengias ha totalmein calau si. Tuts mes prèrs, midai en missionaris, ein eune buc' avunda. En bia loghens e sez d'impurtonza, vegness il giavel, sch' el less encurir suenter spigias, strusch anflar in stromèt, per mantener il fiug infernal. O con buntadeivels ei Dieus, con gronds eis El, aber en particular con misericordeivels eis El?«

d.

Numerusas, continuas, fetg edificontas, tochen sin 2000 cartsgeuns creschentas peregrinazinns tiel liug della comparizìun.

Ei gliei per gronds patertgaders, ils quals enconoschen buc ils misteris della catholica religiun e la pussonza della sontga cardienscha, in nunligeivel legn co ei sappi daventar, ch' en cuort temps ina pintga val schischonta sin aults cuolms, la quala ei enconoschenta mo a paucas vischneuncas e strusch suenter il num, vegn en ina gada visitada d' entiras tropas cartents da lunsch daven, da perderts e nunperderts, da carstgeuns de scadin stand, vegliadetgna e schlateina, cantond et urond. — Eunc bia pli grev eis ei de capir, co en Fronscha tonts umens, ils quals entras ina contraria scientifica educaziun, en

part tras la forza de schliats exempels han gagliardamein negligiu las pli impurtontas obligaziuns della religiun christiana e passan sut ils peis las leschas della s. Baselgia, e per quela fin mussau schi pauc sentimen religius per peregrinaziuns et en particular ina schi gronda indifferentadat, anetgamein prenden schi gronda part vid la comparizıun della B. Purschala sil cuolm de Salette e prenden continuamein; co gronds noncartents vàn sil s. liug, leu d'onns enneu per l'emprima gada oran cun iffer, e sco apostels della verdat e grondezia della celestiala comparizıun tuornan anavos tiels lur.

Quei che la raschun e nuncardienscha ein buc el stand de tschaffar et explicar, vegn d'olmas cartentas, ch' enconoschen las infinitas misericordias de Diu e sia Tut derigenta sabienscha, maneivel tschaffau si e cartiu cun engraziamen. Els mauns de Diu ei in' extraordinaria comparizıun, la comparizıun din eunghel sco siu ambassadur tiels carstgeuns, u la comparizıun din u l' auter Sogn en tschiel, in ferm mettel, de leventar si bia farrias, entiras provinzas dal sien dils puccaus e de annetgamein effectuar lur retuorn tier El. En particular ha ei plaschiu a Diu, en nies oz de termetter sias misericordias als cartents entras ina renovada fidonza tiella B. Purschala, de pli che mai volver lur égls sin Maria, il refugi dils pucconts. la mumma della vita e de scadina trost. Per vivificar quela fidonza surveschen tuttavia extraordinaris events, p.

e. personala compariziun della B. Purschala e lu pliras extraordinarias sanaziuns daventadas el liug della compariziun. Con gleiti che tals loghens remarcabels tras celestialas compariziuns e miraclas vegnen numerusamein visitai dals fideivels, muossa la historia.

Ei gliei generalmein enconoschiu e confirmau tras pardetgas de bia tschentaners, che grondas e pietusas processiuns de peregrins tiels loghens glorificai tras celestialas compariziuns hagian la pli sanadeivla influenza schibein sils peregrins sez sco sils aspectaturs. Sch' il Signur dil tschiel e della tiara pia glorifichescha in liug en ina u l'autra tiara tras celestialas compariziuns e cloma tier quel siu pievel en massa, sche po ins pretender segiramein, il Segner hagi visitau siu pievel en sia gronda misericordia, mussau ad el il s. liug sco ina reha fontauna de grondas grazias, per retrer el ton pli spert dalla ruina dil puccau e dals stroffs divins, e de clomar el anavos tier El, sinaquei ch' el vegni tscheu giu reconciliaus cun El et ina gada enten El beaus.

In tal s. liug de peregrinaziun ha il Segner erigiu sil cuolm de Salette, el liug, ch' ei da millis onns enneu buca staus scheziaus, nua che la compariziun della B. Purschala ei daventada, oravon pellas farrias leu entuorn schischentas et ils confinonts departements, allura era per millis auters cartents. Tenor mussamen de pliras notizias, ch' ein schon sura allegadas, sefulscheven ils cartents baul

persuls, baul en numerusas tropas, baul en mássa de 2000 persunas tiel s. liug, per el honorar, perquei che la Regina dil tschiel havev' el honorau tras sia preschienscha e tras plaids pleins della pli zarta carezia tier siu pievel, per orar el madem liug, nua che Ella per siu pievel veva plirau, suspirau e bargiu.

La val de Bessaix, aschia plaida la notizia de Gronoble, ei daventada in renomau liug de peregrinaziun. Fetg savens, cunzun las sondas, seformeschan a Corps da sesez numerusas processiuns e setilan enconter il liug della comparizion contond et urond.

Igl event vegn dapertut raquintaus cun ina religiusa detschartadat, e duas commissiuns han sur de quei termess gronds memorials al Rev. Sgr. Uestg de Grenoble.

Quelas pietusas processiuns han buca calau si, sunder vegneven continuadas da miez unviern, pertgei qual element ei el stand de retener in spirt surprius din iffer de devoziun en sias flommas de carezia?

Sur quelas continuas peregrinaziuns, eis ei cheu ina nunsuspetteivla pardetga, la testificaziun dina pardetga occulara, ch'ei in Marie, q. e. emprim preposit della vischneunca de Salette. All' entschatta dil December 1846 scriv' el aschia: „Il concuors dils peregrins ei adina gronds; ins vegn da lunsch neutier, et il diember dils peregrins arriva savens sin 2000, ils qual van 'sigl ault cuolm era da schliata via. Sur da quei eis ei de remar-

car, che d'unviern, il qual cuoza en quelas situaziuns, ch'arriven tochen tiellas aultas alps, siat tochen otg meins, las vias ein adina cuvretgas cun neiv de plirs peis aulta.

Con dificultusa la via tiel liug della comparizïun ei semuossa ord suondonta descripziun, la quala Sigr. Maury de Metz ha dau. „Ils 23 de Mars 1847, aschia scriv' el, era il liug della comparizïun (in cuolm) et igl entir contuorn cuvretgs cun neiv. Sper la fontauna seza er'ella otg tochen nov peis aulta e per arrivar tier ella, ha ins cavau tras la massa de neiv in gang sutterran de dudisch peis liungs. Er' il crest, nua che la B. Purschala ei comparida, era tras a tras cuvretgs cun neiv de treis peis aulta: Sigl aul de quel, nua che la generusadat dils cartents empermetta de baghiar si ina capluta, ei tschentau si in grond pumèr senza roma, sil pez dil qual sesenfla in pign crucifix. Circa duas tiarzas egl aul eis ei mess en ina staunga de fier, vid la quala penda ina latiarna de fier. Sut quei pumèr ein derschidas si duas cruschs de len, dallas qualas la pintga ei vegnida messa da Maximin Gireau. Era Melania Mathieu ha tschentau si ina crusch, aber della vart dretga della fontauna.

Scadin che considerescha tuts quels extraordinaris fatgs, ils quals san buc esser disputeivels, sa buca far auter, ch' enconoscher il maun de Diu. E quel, che vegn emperaus, tgei miras il Tutsavent vegli complenir tras quei event, vegn dar la sequenta risposta.

Il Ségner vul adimplir miras pleinas de comiseraziun sul reginavel de Fronscha. El vul far attents ils nuncartents e tonts schuahs cartents Cotholics de quei reginavel entras ina extrordinaria ehzenna, entras il grazius vegnir giu della regina dils Prophets sillas principalas raschuns della publica miseria, sils puccaus, garegiar si els tier spert retuorn tier El e metter ad els avon claramein las condiziuns, sut las qualas solettas el vul retrer siu stroffiond maun e puspei diriger enviers els sia paterna benevolienscha. – Auters pievels, encuretgs a casa da mademas tribulaziuns, pon en quei claramein adverter, che ils biars puccaus comess hagian tratg neutier quelas tribulaziuns, e che per remover quelas seigi negin auter remiedi, che sinzer- e spertamein seretrer dil mal e sinzer retuorn tier Diu. Quelas publicas tribulaziuns ein stroffs dil carezond Bab.

»Quel ch'il Segner stroffegia, tegn El car.« (Hebr. 12, 6.)

„Il Segner stroffegia buca nus per nus ruinar, sunder per nus meglierar; e para a nus il stroff grevs, sche vul El cheutras manar nus anavos sillas vias de penetienzia e sontgadat.“ (S. Hieronim.)

Sche persunas singularas u singulars pievels ein sinzeramein sereconciliai cun Diu et empermess ad el nova fideivladat, allura valen per els ils trosteivels plaids dil s. carezau giuvnal: „C a r i s s i m s, s c h e n i e s c o r s t r o f f e g i a b u c a n u s, s c h e v e i n

nus confidonza tier Diu, e vegnin ad obtener, quei che nus damondein, perquei che nus salvein ses condamens e fagein, tgei ch'ei ad El empernaivel. (I. Joh. 3, 21-24.)

Supplement.

Ei suondan cheu brevs, las qualas, da quei ch'ei cheu notificau, en part confirmeschan, en part muossan si pli circumstanzialmein.

1.

Extract dina brev dil Rev. Sigr. Ludvic Bossat, Uestg de Gap, en Fronscha, ils 9 de December 1846.

„Ei vegnen haver udiu, co la B. Purschala ei comparida a dus pasturs a Corps sils confins de miu uestgiu. Ella ha predetg ad els grondas tribulaziuns, ina gronda fom, sch'ils carstgeuns calian buca si, de blasphemar il num dil Segner e de luvrar las domengias. Il bratsch de miu Figl, ha Ella mess vitier, schai grev sin Fronscha; jeu pos el buc alzar pli, schei quei a miu pievel.

„Quela comparizium ei confirmada cun fermas pardetgas, ella ha giu gronds effects, pertgei de domengias ruaussa la lavur e tut sosfulscha d'ir en baselgia. Tropas van en

processiun tiel liug della compariziun. Ina persuna de miu uestgiu e pliras autras d'auters loghens ein anetgamein vegnidas medegadas, cur ch' ei han buiu aua dalla fontauna, la quala ei sbuglida si sut ils peis della schi biala duna. In officier, ch' ei ius leu atras, ha era voliu ver quei liug. El ha rut in toc de quei crap, sil qual la B. Purschala era sesida, ferton ch' Ella ha plidau culs pasturs. Pliras persunas ein lu stadas presentas, e tuttas podeven buca sesmervegliar avunda, vesend che la figura digl encoronau Salvader era imprimida sil crap.

Il Rev. Signur Uestg de Grenoble ha determinau inquisiziuns, las qualas El, sco jeu tratgel, vegn pli tard a publicau. Era hai jeu udiu plidar il pleivont de quels dus pigns pasturs; quei ch' el di da quei, ei veramein admirabel."

2.

Scartira dina Sora Scolasta della divina provedienscha *) a Corps alla Superiura generala digl uorden a Grenoble.

Reverida Mumma!

Ins ha detg curiosas caussas sulla compariziun della B. Purschala sil cuolm de Salette.

*) Igl uorden dellas Soras scolastas, u pli bein dellas Suras della provedienscha divina, stiftiaus da S. Vincenz a Paul, ei rasaus ora ell' entira Fronscha et ella Schvizzera. Alla carstgeunadat ha el prestau immens survetschs.

Jeu sai buc, tgei ch'Ella ha udiu sur quei, jeu vi aber sespruar, de contentar Lur pietus giavisch, fagent Ella enconoschenta cun novas miraclas, las qualas muossan si la verdat della compariziun. Ei dat zvar enqual persuna, che snegan il fatg, ei auden aber buca tiels habitonts de Corps, pertgei grad ein ei stai pardetgas din event, dal qual jau vi ussa plidar.

„Ils 14 de Novbr. ha il preposit della congregaziun dils penitents fatg la proposiziun a ses commembers, de serimnar enzemen sil cuolm el diember de circa diesch umens, per peregrinar ensemblamein tiel liug, nua che la B. Purschala ei svanida e leu cantar lur oraziuns quotidianas. La proposiziun ei vegnida retscharta si schi bein. che sils 17 de Novbr., il di determinaus tiel viadi, ein sesanflai leutier 800 umens.

„In dils penitents veva ina duna malsauna, la quala da 23 onns enneu era schi schirada vid ils mauns e queissas et ellas reins schi taccada, ch' ella savev' ir mo cun crutschas e saveva semuontar ni sil létg ni silla supia, cur ch' ins alzava si ella. Mond naven ha il penitent detg ad ella: „Fai bein tia oraziun, unesch' ella cun la nossa, nus lein orar per tei." Ella ha fatg tuttas oraziuns, ch' ella ha saviu, schi bein ch' ella ha podiu, aschia ha ella detg a mi, e presapauc en quei momen, ch'ils penitents han cantau lur oraziuns, ha ella sentiu en sia membra in punscher et ella excloma:

„Ah! podess jeu po sil di de S. Catharina ir a messa e cun tuttas purschalas, che retscheiven quei di la s. communiun, era ſeperver-giar!

„Et effectivamein la sera dil di, ch' ils penitents en grond diember ein turnai giu dal cuolm da cor cantond canzuns de laud enten honur de Maria, ei la duna malsauna vegnida ad els enconter, seunida culla processiun, la quala ei ida entuorn il vitg tochen tiella baselgia, per leu finir il bi di cun ina cumunabla oraziun. Ell' ei vegnida enconter a siu um senza crutschas, mo cun in pign fest, per setener ferm. Giudischesch' Ella, co tut ha selegrau. La sora sanistra ei vegnida las otg della sera per far de saver a nus quela notizia. Sil di suenter havein nus visitau la malsauna. Grad sco ella ha desiderau, ha ella podiu retscheiver sil di de s. Catharina la s. communiun, e zvar senza crutschas e senza fest. Tuts presents ein giud ina tala miracla stai ſurpri da leghermen e tema, Quei che tucca tier a mi, sche segireschel jeu Ella, jeu hai tremblau, vesend ella mont sper mei vi, per retscheiver la s. communiun.

„Quei ei daventau ils 25. de Novbr., il madem di, ch' in missionari de Lyon *) ei arrivaus a Corps, il qual il Rev. Sigr. Arzuestg **)

*) Lyon, capitala dil departement della Rhone, e secunda capitala de Fronscha.

**) Arzuestg de Lyon ei sia Eminenza il Signur Cardinal Ludvic Jacob Moriz de Bonald.

de quei marcau veva termess leu, per emperar ils.affons, ch'havevan viu la B. Purschala, e per exactamein secertificar da tut. Ins ha era manau il missionari tier nus, per ver il pign giuven, il qual da zaconts dis enneu ei a scola, et ins ha era bein gleiti schau encurir si la pintga, ch'er' a Salette en survetsch. Il missionari ha malegiau giu lur fatscha, emperau els, e gl' auter dis il, 26 de Novbr. ius culs dus affons en compagnia de 300 persunas sil quolm, e la sera puspei turnaus anavos cull' entira tropa cantond canzuns de laud. La baselgia era bein pleina et il missionari ha teniu in plaid, sul qual tuts ein stai grondamein legrai. Ils 27 eis el eunc restaus anavos, per emperar la persuna medegada, ei lu partius la sera, total persuadius dalla verdat digl event.

„Muort engraziamen per ina schi gronda affecziun della B. Purschala han ils purs de Corps e tuts habitonts fatg la conclusiun, d' engraziar a Salette ad Ella festivamein, et han determinau il di della peregrinaziun sils 28 de Novbr., sil qual ei ha neiviu et era fetg freid. Allas otg della damaun ei ins setratgs ora en processiun, ordavon ils dus affons, che teneven enta maun ina candeila. Ins ei ius en bien uorden, sche gie che ni il Sgr. pleivont ni il vicari eran presents; ins ha cantau la lytania, pliras canzuns, orau la via della crusch et il rosari.

„Ins drova bein quater uras per arrivar

si Salette sin ina via pleina de precipecis. Con bi er' ei aber, mia cara mumma, de ver quei pievel orond e clamond sura la misericordia dil Segner! Arrivai sil cuolm, eran circa 2200 persunas presentas. Ussa han ils penitents cantau lur horas, e scadin ha orau en schanuglias silla neiv. Suenter ha ins priu sia marenda. Tuts eran de buna veglia. El momen de partenza stat ina femna hydropica en schanuglias, ch' era da lunsch vegnida neutier per siu megliuramen, avon la crusch de len, ch' era tschentada si dals dus affons, et ha orau cun grond iffer. Ins ha dau ad ella de beiber in grond glas aua de Salette; anetgamein sent' ella levgiada et ha detg en siu lungatg puril, ella sappi buca tgei dar alla cara mumma, per engraziar ad Ella vengonzamein. Bein gleiti pren ella ord culiez ina gronda crusch d'aur e pendiu ella vid la crusch de len, avon il pei della quala ella haveva retschiert la sanadat. Essend la processium arrivada tiel vitg de Corps, ei la duna medegada della hydropsia semessa alla entschatta della processiun, suenter ella vegnen ils dus affons et aschia ei ins jus entuorn gl' entir vitg sut il sun dils zens. Suenter ei ins ius en baselgia, nua ch' ins ha cantau canzuns d'engraziamen.

„Uardi ella, mia cara mumma, quei eis ei, dal qual jeu sun stada pardetga dall' entschatta tochen la fin. Nus, nummadamein mias compognas et jeu, eran cun quela pietusa tropa. Jeu hai iffricamein fatg oraziun

per nies entir uorden. Ussa havein nus ils dus affons tier nus, pertgei nus mussein ad els de leger. Nus nutrin els. Ins vesa ina gronda midada tiel pievel de Corps. Quela buna glieut vegnen durond la jamna a messa, certs dis schi numerusamein sco vivon de domengias, e stattan sut quela cun gronda devoziun. Ei glei ussa buca pli basegns, de scamondar ad els la lavur de domengias."

3.

Brev dina pardetga occulara suls novissims events a Salette, (Brev a P. Laurenz Hecht.)

Lyon, ils 25 de Juli 1847.

Aultreveriu Signur!

Sche jeu hai empau s'entardau, de dar ad els ina circumstanziala notizia sur miu viadi a Salette, sche deriv' ei da cheu, che jeu sun eunc setenius si en enqualtgin marcau de mia patria, avon che turnar anavos a Lyon. Denton vegnen els haver retschiert notizias dal Rev. Sigr. Milin, pleivont et arzprèr a Corps, pertgei jeu hai mussau ad el lur brevs et el ha empermess a mi, de scriver ad els. Sigr. Milin ei in um fetg pietus, pella honur de Diu e de Maria zun iffrics e dasperas extraordinari prudents. Fuss la verdat digl extraordinari fatg a Salette buca confirmaus cun tontas miraclas, sche vegness quei virtuaus prèr buca crer schi stateivlamein, bia

meins sedar neu de mintga di risponder als numerus viandonts, che vegnen tier el, per intervegnir ord sia bucca la historia digl event e de manar els tiels dus affons, sinaquei che ei sappian plidar cun els, pertgei quei plascher sneg' el a negin. Sia lavur ei greva, pertgei il diember dils peregrins ei gronds, e cre. scha adina. Jeu mez hai viu familias, ch' ein vegnidas da Bordeaux. *) Enzaconts, che jeu hai viu, eran ord il departement dellas Pyranæas, auters ord il uestgiu Chambery, el reginavel de Sardinia, e puspei auters ord la Fronscha meridionala e septemtrionala.

„La peregrinaziun a Salette, tiel liug della comparizíun, ei zun fadigiusa. Ei ins arrivaus a Corps, sto ins ir' ensi quater uras sin bunamein nunpassablas sendas; ei ins aber arrivaus sil liug, nua che la B. Purschala ei comparida, sche sent' ins schi grond beinesser, ch' ins emblida tuttas grevezias dil viadi. Essend jeu eunc in quart ura lunsch daven dil s. liug, hai jeu entupau in um. che leva puspei ir' engiu. „Bien di, clom' el tier a „mi, curascha, ei gliei ina buna peregrina- „ziun. Tsahaffian fidonza; pertgei grad sun- „del jeu vegnius medegaus. Jeu eral surds „d' omaduas ureglas; jeu sun dal vitg Sere, „empiarian sur da quei ils miedis, ch' an giu „mei en eura. Tschontschian ussa cun mei, „et jeu vi hein spert ad els dar risposta.,‘

*) Bordeanx, capitala dil departement della Gironda, bein 400 uras lunsch daven da Salette.

Cur che jeu sun staus arrivaus sigl aul dil cuolm, plidaven tuts presents dalla miracla, dalla quala ei eran grad stai pardetga. A Salette hai jeu viu las crutschas din Protestant ord il vitg Mens, il qual ei vegnius medegaus da sia malsogna ils 25 de Juni et ei ussa turnaus anavos el ravugl della Baselgia catholica. Tuttas miraclas ein confirmadas, e gleiti vegnen sur quei comparer scartiras en squetsch, ellas qualas tut vegn allegau circumstanzialmein. — La pli gronda miracla aber ei la conversiun dils carstgeuns e zvar buca mo dils habitonts de Corps, sunder dina part dil uestgiu de Grenoble, el qual il circuit de Corps schai, e dil uestgiu de Gap.“

„Adina paregiaus de risponder sin scadina de lur damondas, salidel jeu els cun tutta stima.

Lur S. N. N.

4.

Circumstanziala notizia dil Sgr. Florentin Manson *) sull' anetga sanaziun dina Sora digl uorden de S. Giusep el marcau Avignon.

Paradon, ils 29 d'Avril 1847.

Sgr. Redactur!

„Stuend ils davos dis muort fatschentas ir ad Avignon, sundel jeu leu ius en compagnia

*) Sgr. Florentin Manson ha termess quela notizia al Redactur della religiusa gasetta franzosa: l' esoile du matin (steila della damaun): ord la quala ins ha priu ella.

de dus spirituals et in civil. La miraculusa sanaziun dina Sora dagl uorden de s. Giusep era schon rasad' ora da tschiens e tschiens persunas, perquei han mes amitgs et jeu giavischau de ver et udir la muniessa, ch'era igl object de celestialas grazias. Per quei motiv essen nus i tiella casa dil Sgr. pleivont, farria dils Carmelits, ordinari confessur dellas Soras da S. Giusep, e supplicau el, de procurar a nus in billet per poder ir en. La buontad e beinvoler de quei aulthonorau spiritual ei ida eunc pli lunsch, che quei che nus vein astgau sperar; pertgei ch' el ha enconter nossa veglia voliu compognar nus tier quela visita, schegie ch'el veva plirasfatschentas."

„Ussa vi jeu schar plidar la muniessa; ses plaids, ils quals jeu cun tutta pusseivla exactadat vegnel ad allegar, vegnen tiels lecturs haver ton pli gronda peisa."

„Numnau pleivont ha ussa detg alla muniessa. „Bein pia, Sora Carolina! raquintai a quests Signurs la historia de vossa sanaziun."

„Perquei ch'els vulen aschia, Sgr. pleivont". rispond' ella, „vi jeu sespruar, ton sco jeu sai, de dar a quels Sgr. ina declaraziun. — D'otg onns enneu ha jeu stoviu star en létg, mes peis e mauns eran schirai, vid igl intern de miu tgau, nua ch'il luft va atras, er'ei ina biergna, muort la quala jeu podevel buca plidar in plaid clar; il magun podeva vertir negin nutrimen, sunder podevel retscheiver mo empau tisana u suppa de carn, che jeu

stuevel bein gleiti turnentar si cun bia saung. Cun scadin di vevel jeu novas e pli grondas dolurs; miu entir tgerp era daventaus ina plaga; mia fatscha verda, melna e disformada; treis miedis, ch'ein stai tier a mi, han giu dau si la speronza de gidar mei; in de quels ha perfin detg a mi, jeu deigi spetgar nuot pli de siu art.

„Sin tala moda sesperdev' jeu, che nossa superiura ha notificau a mi, ch' ina Dama hagi portau empau aua dalla madema fontaua, nua che la B. Purschala seigi comparida a dus giuvens pasturs. Allura ha ella proponiu a mi, de durond nov dis beiber da quela e desperas far ina novena devoziun en honur de quela compariziun della mumma de Diu. Jeu aber, che level pli bugen morir che vegnir sauna e perquei temevel, che quela novena devoziun podess mei medegar, hai rispondiu alla mumma *): „Schei morir mei, „mia mumma. Durond ils otg dis de mia „malsogna eis ei vegniu orau bia tier Diu, „senza ch' il car Diu ha voliu medegar mei; „ei gliei sia veglia, che jeu banduni la tiara; „pertgei vul ella, che jeu stetti eunc pli ditg „giu cheu?" La superiura ha rispondiu: „Sche vus leis buca far de buna veglia la devoziun novena, sche stueis vus far ella sut il camond della s. obedienscha, ch' esses a mi obligada; jeu camondel a vus ella.„ — Jeu hai obediu.

*) Ils commembers dils uordens feminins numnan l.. Superiura Mumma et ina l'autra Sora.

„Els emprims tschun dis ei mia situaziun adina daventada mendra, el sis- e siatavel di aber ei vegnida sur mei ina nunsurportabla dolur et ina continua peina de mort. Finalmain ils otg dis, il di avon la novena devoziun, venderdis ils 16 d'Avril, hai jeu mei sentiu anetgamein midada. „Mia gula „ei libra jeu pos muentar peis e queissas; „miu bratsch dretg, tochen ussa bunamein „rentaus vid il létg, semuentava cun levgheza, „aschia er' il saniaster; — eunc de pli, jeu „tschentel miu bratsch sil best e tuttas pla„gas ein totalmein svanidas". — Ussa sundel jeu muort leghermen total ord memeza, jeu audel vegnend si per scala ina de nossas soras, bein spert clomel jeu ella neutier e digel ad ella, che jeu seigi medegada. Ella aber, savend ch' ils miedis han giu detg, jeu vegni buca surviver il di senz' esser transida egl auter mund, ha ella cartiu, che jeu plaidi en fanzegna e vegni gleiti a morir. En quei momen ei curdau tier a quela sora in mal et ella croda senza forza per tiara vi. Vesend quei, segliel jeu ord létg per gidar ella, tschaffel ina buteglia de ferma bubronda, che jeu anflel sin meisa et ei gliei a mi gartiau de puspei rabitschar ella tier seseza.

Durond quei interval auda ina sora quela canera, ch' era stada ell' alzada sut, cur che tuttas soras eran idas tiella messa dil Signur Prilly, Uestg de Chalons. Tut tementada vegn ella en mia combra et anfla mei e la sora cuamiez de quela. Ord quei aspect ha

ella cartiu, che jeu fussi levada si ella calira della febra; sil momen svaneschan sias forzas et jeu applicheschel vid ella il madem quitau, che jeu vevel grad duvrau vid l'autra sora. Suenter de quei semettel jeu en schanuglias spel pei de miu létg et urel il „Tedeum laudamus". Allura vomel jeu giu tiella capella; tement aber, che miu comparer podess disturbar memia fetg las soras, vomel jeu buc en, sunder hai secontentau de star en schanuglias avon la porta. La messa ei finida, mias soras vegnen ora, jeu vesel mia mumma e sgolel en sia bratscha... Ella tratga de haver in spirt avon ella e po strusch crer a ses égls... Nus mein enzemen ella capella, per adorar il s. sacramen digl altar,

„Lu di la priura a mi: „Sora Carolina. stei cheu per far vies engraziamen, durond che tuttas soras van el refectori tiel solver". „Aber mia mumma", hai jeu detg, „era jeu hai fom, era jeu vi ir per magliar, sil suenter vi jeu puspei vegnir per saver orar ton pli ruaseivlamein tiel car Diu." Ins ha dau a mi in toc paun et ina tassa schocolada dira, et jeu, che havevel schi liung temps stoviu viver mo cun suppa e tisana, hai magliau quei paun cul pli grond appetit, pertgei la schocolada hai jeu muort memia gronda lomadat dils dens e schunschivas buca podiu ruer."

„Perquei che vus esses ussa medegada, sora Carolina," va la mumma vinavon, „sche portei quela meisa cargada si cun zaconts

pfunds da quest liug en in auter." Jeu cargel la meisa e portel ella el destinau liug; ella era circa 80 pfunds greva. „Da cheudenvi, sora Carolina," va la mumma vinavon, „da cheudenvi vegnis vus a far ensemblamein tuts exercizis della comunabla vita claustrala." „Fetg bugen, mia mumma"...

„Denton arriv' il miedi, sco quei era ordinari. Ins di ad el, che jeu seigi en sala e leu fatschentada cun far caltschiel. El vul buca crer; ins ha el manau en. Vesend mei, exclom' el: „Eis ei ella, sora Carolina, ne eis ei in' umbriva (spirt)"? „Gie Signur, jeu sundel".. „Aber.... Veramein!!! — „Gie Signur, jeu digel ad els, jeu sundel, la sora Carolina." — „Jeu vegnel buc a crer," rispond' el, „tochen che jeu vegnel buca haver viu lur létg." Bein spert va el si, anfla il létg et ils pons, la malsauna er' aber buca lien. El vegn puspei giu e siu emprim plaid ei staus quest: „jeu augurasss," mia sora, „ch' ella fuss en sia malsogna vegnida tractada „din miedi, il qual fuss staus in snegader de Dieus."

„Suenter ha il miedi camondau a mi, Sgr. Gerard, de spertamein ir dus u treis gadas per scala si e giu, il qual jeu hai fatg senza gronda breigia."

„Uardian, Sgr. Redactur, quelas ein las circumstanzialas notizias, las qualas jeu hai udiu ord la bucca della sora Carolina, en preschienscha dil pleivont dils Carmelits, della Signura priura della claustra e de mes com-

pogns de viadi. — Leutier che jeu hai udiu quei, hai jeu mez viu, co la sora ha en ina gada portau neutier treis supias, per porscher ellas a nus de seser el momen, che nus essen vegni en. Sia fatscha muossa zvar dina persuna, la quala ei stad' ora ina liunga e dolorusa malsogna, il leghermen aber, la ventira e la pietat ein exprimi sin 'quela.

„Mont daven, havein nus udiu da quelas damas soras della casa), ch' ils treis miedis, ils quals han tractau la sora, hagian grad suttascret il process verbal (Process verbal vul dir in verbal discuors, co ina caussa ei daventada.) Ussa spetg' ins la vegnida dil Rev. Sgr. Uestg d'Avignon, per surdar el bein' spert a sia confirmaziun."

„Eunc creiel jeu, de stuer far de saver ad els, Sgr. Redactur, ch' il Sgr. pleivont dils Carmelits, sin via enconter casa hagi mess vitier: „La sora ha buc ughiau e buc astgau dir ad els, ch' in horrent creps havevi magliau en siu entir best, e che quei mal seigi svanius el madem momen sco ils auters."

„Havess bunamein emblidau, de far ad els de saver, Sgr. Redactur, ch' ins vegni dapertut neutier per ver la sora Carolina. Scadin vul ver ella, e quela cara sora entscheiva en scadin momen a raquintar la historia de sia sanaziun, senza sentir la mendra staungladat."

„Retscheivian, Signur etc.

Florentin Manson."

Sur quela anetga e totala sanaziun, notifi-

scha ord franca fontauna, ord. ina brev datada dagl 1 de Matg, il Rev. Sgr. Bez, canonic da honur de St. Diez et Evreur en Fronscha, en sia critica e zun scheziada ovra: „Peregrinaziun a Salette“ *) sequentas circumstanzas, las qualas fan eunc pli remarcabla la sanaziun.

„La sera avon sia sanaziun er' ella eunc schi schuaha, ch' ella mava vi cun mal tier scadina moziun dil plumatsch. Sil di de sia sanaziun, à las siat della damaun, ha ella eunc fiers ora siu lom; in quart suenter las siat lev' ella si, setila en sil pli spert.., va suenter la messa dil Rev. Sgr. Uestg de Chalons el refectori tiel solver et ha magliau cun grond appetit in toc paun nér. — Cur ch' il miedi ei vegnius et entupau ella totalmein medegada, ha el muort admiraziun buca saviu tgei tertgar, pertgei la malsauna ei buca mo stada medegada anetga- total- e perfetgamein, sunder er' en sias giugadiras pleina de possa e fetg sperta en siu gang, e quei suenter ina malsogna, ch' a teniu ella otg onns en létg. Il miedi ha buca podiu crer a ses égls; el ha mess la malsauna sin l'emprova, ha schau ir ella per scala si e giu, allura schau star ella in' ura si dretg avon el, schau portar ina meisa cargada cun 80 pfunds dina fin della combra tier l'autra. Quei ei aber buca tut; la sora ha seporschiu de prender

*) Pelerinagl à la Salette ou examen critique de l'apparition de la Ste Vierge a deaux Bergers. Lyon 1847.

en bratsch ina de sias soras e portar ella en in' autra combra. Havend giu lubienscha, pren ella ina sora e porta quela bein maneivel senza vegnir staungla 50 pass pli lunsch. Quei ch'ei eunc il pli admirabel vid quela sora consista en quei, ch'ella, la quala podeva vivon buca vertir ditg il discuors de duas persunas, raquint' ussa della damaun marvegl tochen la sera tard senza calar si sia sanaziun als extraordinari biars visitaturs e sin ina moda envid' ora cun sia forza igl entir marcau. (Il marcau Avignon ha 2800 casas e dumbra circa 30,000 habitonts.)

„Da 15 dis enneu," aschia di la brev vinavon, „vegnen ils marveglius en quantitat tiella claustra, per ver la miracla de Nossa Cara duna de Salette. Schon il di de sia sanaziun ha ella fatg cullas autras tuts exercizis della vita claustrala."

Er' il Rev. Sgr. Uestg de Chalons fa en sia enciclica, ch'el ha dau a ses Spirituals snenter siu retuorn da Roma, menziun da quela extraordinaria sanaziun cun sequents plaids: „Il Segner ha sedignau d'exaudir las oraziuns, che las soras de s. Giusep, vivon schi persequitadas, han fatg per ina consora malsauna, pertgei ch'ella ei bunamein en mia preschienscha vegnida medegada sin ina moda extraordinaria. Dapertut tschontscha ins da quei event, il qual ha muontau tuts ils cors." Tgi vul buc enconoscher il dèt de Diu en quela da tuttas pardetgas verificada, anetga e totala sanaziun? —

La fontauna, che flussegia continuamein sil cuolm de Salette, ei in continuau monumen dell' extraordinaria comparizíun, la quala ils dus affons han viu; e las biaras suondadas sanaziuns extraordinarias entras beiber l'aua de quela fontauna, ein nundisputeivels mussamens della comparizíun della B. Purschala, della mumma della vita e dil salid dils malsauns, pertgei Dieus medeghescha sin ina moda extraordinaria mo enten confirmaziun della verdat de ses plaids u din event, il qual ils carstgeuns han schi gronda breigia de crer muort sia natira.

„In' autra muniessa (notizia dil Sgr. Bez), ch' a fatg la devoziun novena, ei era vegnida medegada, aber sin in' autra moda. Schon dus onns er' ella malsauna en consequenza dina tema, ch' ella veva pegliau de notg, ella quala schliats carstgeuns veven dau fiug la claustra. Quela tema ha lavagau siu saung; siu tgerp era total surtratgs cun plagas, las qualas ins ha saviu medegar cun negins mettels. Suenter quater dis della devoziun novena ha ella sentiu bia meglier; ils siat eran tuttas plagas medegadas e la sora puspei el stand de far cullas autras ils exercizis della vita claustrala."

„En consequenza della madema sgarscheivla notg ei la sora portnera vegnida taccada dalla hydropsia (Wassersucht). Schegie ch' ella muort quela malsogna stueva buca star en letg, sche endirav' ella perquei tonaton grondas dolurs; uss ei ella medegada."

„Ina fumetgasa dil Rev. Sgr. Ferrol, vicari della Baselgia parochiala de s. Desideri, era schon liung temps malsauna et en consequenza dina curdada buc el stand, d'ir. Ils miedis veven duvrau tuts mettels de lur art, aber adumbatten. Il Sgr. vicari ei pia vegnius cheu, per prender l'aua custeivla de Salette, ella ha buiu da quela e per gronda admirazium dil vicari eis ella ussa medegada.

Novissima notizia
della gronda stateivladat dils dus affons enten conservar il misteri ad els confidaus.

Quela notizia ha il Rev. Sgr. Bez, canonic d'honur d'Evreur e St. Diez publicau ella surnumnada ovra. El sez ha emparau ils affons ils 17 de Matg, scadin en particular, sur l'entira comparizium e sur il misteri, e lur rispostas ein bein spert vegnidas screttas si din amitg, ch' aveva compognau el. Igl emprim ha ins udiu la Melania, e suenter ch' ella ha giu raquintau gl' entir contegn della comparizium aviartamein e senza tema, ha Sgr. Bez emperau ella sul misteri aschia:

Rispostas della Melania.

Bez. „Ha la duna buca detg a ti in misteri?"

Melania. „Gie, Signur, ella ha aber scamondau a nus, de dir ora."

B. „Da tgei ha ella plidau cun tei?"

M. „Sche jeu digel ad els da tgei, sche vegnen ei gleiti capir, tgei ei gliei."

B. „Partegn quei, ch' ella ha detg a ti, tei u in auter?"
M. „Ei partegni tgei persuna, ch' ei vegli, „Ella ha scamondau, de dir."
B. „Vegnes ti a far quei, ch' ella ha detg?"
M. Sche jeu fetschi ni fetschi buc, quei va tier a negin; ella ha scamondau a nus, de dir."
B. Ha ella pia buca recommendau a ti, de far enzatgei?"
M. „Sche jeu fetschi ni fetschi buc, quei va tier a negin."
B. Il directur della polizia ha manau a Grenoble quela dama."
M. El ei staus fetg fins, sch' el ha voliu manar leu ella."

Ussa ha Bez emperau sul svanir e la vestgadira della dama; allura va el vinavon:

B. „Tgi ha muontau tei, de discuvrer quela entira historia, miu affon?"
M. „Quela dama."
B. „Sche ti vul buc offniar a mi tiu misteri, tgei duei jeu lu risponder a quela honorada persuna, ch' a termess mei, per vegnir sisu?"
M. „Ei san dir ad ella, tgei ch' ei vulen, tgei va quei tier a mi? Jeu sai buca dir."
B. Cura vegnes a dir quei, che la dama ha confidau a ti?"
M. Cur che jeu vegnel eunc ad esser, per dir."
B. Dat ei in momen, nua che ti vegnes dir?"

M. „U ch'ei dat in momen, ni ch' ei dat negin."

Cheu ha Sgr. Bez finiu ses discuors et il madem di drizau sias damondas tiel pign Maximin.

Rispostas dil Mazimin.

B. „Cura ha la dama confidau a ti il misteri?"

M. „Ella ha confidau a nus il misteri, cur ch' ella ha tschintschau dalla fom."

B. „Jeu capeschel maneivel, che ti vul buca dir quei misteri a tuts carstgeuns; ti sas aber bein dir ad in prèr, il qual vegn conservar el sco ti."

M. Sche jeu digel ad enzatgi, sche conserveschel jeu buc el, et jeu sai buca dir."

B. Va quei misteri tier a ti personalmein, ni va el tier a tuts quels, ils quals la dama numna siu pievel?"

M. „Sche jeu digel ad els, ch' el vomi tier mo a mi, sche podessen ei trer lunderora consequenzas, las qualas astgassen esser faulzas; digel jeu aber ad els, ch' el vomi tier al pievel, lu eis ei il madem cas, et els podessen lignar miu misteri."

B. „E cura vegnes ti revelar tiu misteri?"

M. „Cur che la persuna, ch'a confidau el a mi, vegn e di a mi, che jeu duei revelar."

B. E sch' ella vegn buc, vegnes ti mai dir ora."

M. „Mai vegnel jeu a dir... Tonaton sil giuvenessen di vegnen ei sisu, lu vegn tut a vegnir clar.“

B. E sche ti duesses u revelar tiu misteri ni morir?“ —

M. (Cun fermeza) „Jeu vegnel a morir. Jeu vegnel buc a dir.“

Cheu ha Sgr. Bez finiu sias damendas, vesend bein en, che tuttas autras breigias seigian adumbatten; encontercòmi allegheschа el eunc sequentas remarcablas rispostas, las qualas il pign Maximin ha dau ad ina persuna enzaconts dis avon.

Damonda. „Ti vegnesses bein dir tiu misteri a tiu confessur, sch' el obligass tei leutier?“

Risposta. „Na, jeu vegness buca dir; miu misteri ei negin puccau.“

D. „Sch' il Papa garegiass aber da tei, sche fusses ti obligaus de dir, pertgei à la fin, ei lu il Papa buca pli che la B. Purschala?“

R. „Il Papa sei pli che la B. Purschala!.. Aber la B. Purschala ei la regina de tuts ils Sogns. Complenesch' il Papa exactamein sia obligaziun, sche vegn el ad esser sogns, vegn aber adina ad esser meins che la Regina; complenesch' el aber buca sia obligaziun, sche vegn el a vegnir stroffiaus pli stregn, ch' ils auters.

Sgr. Bez et autras biaras persunas, las qualas han emperau ils affons, han fatg la obligaziun, ch' els enten risponder las damondas, ch' ins ha fatg ad els, per far dir ora

lur particular misteri, il qual ei conserveschan cun tala attenziun, seigen mai perturbai. Lur risposta ei clara, aviarta, pleina de forza, et ins sto mai spetgar sin ella. Las damondas vegnen oravon detschartamein reflectadas, per poder perturbar ils affons, la risposta aber suonda grad schi spert, sco sch' ella fuss schon ditg avon stada restigiada. Ils affons fieren sin ina moda la risposta en fatscha als damondaders cun ina nundisturbada segireza, senza schar encorscher en fatscha ni la mendra perturbaziun, ni de mussar la pli pintga enzenna d'atgna contentienscha, cur ch' ei han mess en tùrpienscha ils damondaders. Sur quei di il Sgr. Bez eunc il sequent:

„Ina tras dignitat remarcabla persuna ha detg alla Melania: „Miu affon, ina sontga muniessa, la prepositura din norden, enconoscha il misteri, ch' ei confidaus a ti, pertgei ch' il S. Spirt ha revelau el ad ella, ussa less ella giavischar de saver, sche ti dies menzegnas; perquei di a mi il misteri, sinaquei che jeu sai, nua che jeu sundel."

„Sche la muniessa enconoscha miu misteri, sche eis ei buca necessari, che jeu releveschi ad els; ella sa seza dir ad els.

In spiritual de Grenoble ha detg a Maximin: „Ti has plascher de vegnir prèr; bein pia! sche ti dies a mi tiu misteri, sche vi jeu haver quitau per tei, et jeu vi far tut tgei che jeu sai, per far ord tei in prèr."

„O! Signur", rispond' il mat, „sche jeu per vegnir prèr sto dir miu misteri, sche vegnel jeu mai a vegnir prèr."

„In auter prèr ha mess avon ils égls de omadus affons daners d'aur et argen, cun empermetter, de parter quels daners denter els, sch'els vegnessen seresolver, d'offniar lur misteri. „Per tut igl aur dil mund," risponden ei, „vegnin nus buc a revelar nies misteri."

CONCLUSIUN.

Nus vein requintau als respectai lecturs la historia della compariziun della B. Purschala sil cuolm de Salette et ils extraordinaris effects fideivla- et extensivamein tenor francas notizias squitschadas et ord brevs, et ussa prendein nus cumiau dad els culs madems plaids e sentimens, culs quals in zun respectau um pren cumiau dals lecturs della aultscheziada gasetta religiusa en Fronscha „via della verdat", als quals el ha giu requintau cun fideivladat e nunparzialmein igl event de Salette:

„Quei che nus vein cheu raquintau, vein nus buc inventau; l'entira Fronscha sa. *) Millis peregrins, dals quals lins ein fetg iffrics e perderts fideivels, lauters partegnen tier als

*) Peregrins bunamein da tuts departements vegnen a Salette; bunas e schliatas gasettas plaidan da quei, e ferton che nus scrivin leu sura, ein pli ch'en in liug vegnidas rasad' ora scartiras enten cardienscha dil fatg.

nuncartents, snegaders de Diu et adherents de doctrinas nunchristianeivlas, ein vegni da tuttas situaziuns della Fronscha setpentrionala e meridionala a Corps, han emperau ils affons ensemen e particular, han visitau ils loghens della compariziun et ein totalmein vegni persuadi, ch' ils affons hagian ni inventau la historia de quela compariziun, ni vessen saviu inventar; ch' els d'autras persunas tiella inventaziun din schi extraordinari event seigian ni vegni muentai, ni vessen saviu vegnir duvrai leutier, senza che l'inventaziun fuss buca bein spert vegnida scuvretga.‟

„Quei ch' ils dus affons raquintan schi aviartamein, schi stateivlamein, avon bia millis peregrins de scadin stand e vegliadetgna da diesch meins enneu, vegn confirmau dal tschiel tras biaras extraordinarias sanaziuns, ch' ein daventadas sil cuolm de Salette, a Corps et Avignon, pertgei ils schirai van, ils tschocs vesen, ils surds auden, ils malsauns daventan anetgamein sauns.‟

„Duess denton la grondezia e quantitat de quelas sanaziuns fundadas sin francas notizias et ils bia millis peregrins de scadina vegliadetgna e schlateina, de scadin stand e religiun buc esser avunda als nuncartents, sche supplichein nus els, avon ch' ei dettian lur sentenzia, ni offnieschian quela ad auters, de visitar las aultas alps de Salette, d'emperar ils affons, de plidar cullas persunas medegadas en liug e plaz. Sch' ei fan sinzer- et aviartamein, sche vegnen ei buca mo saver

vegnir neunavon cun negina soletta detscharta objecziun, sco ei gliei era da 10 meins enneu vegniu fatg negina, sunder ei vegnen plitost a stuer enconoscher en las secund las reglas della critica sco carteivel mussadas anetgas sanaziuns de biaras persunas et en las anetgas conversiuns 'd' entiras farrias ils pli nunsnegabels documens dina extraordinaria comparizium della B. Purschala e la verdat de sia prophezia."

Ei aber la comparizium della B. Purschala e sia prophezia vera, sche suond' ei lunderora,

1. ch' il contegn della prophezia duei vegnir fatgs enconoschents al pievel, il qual vegn dalla B. Purschala numnaus siu pievel;

2. che la B. Purschala hagi adina mess en sia intercessiun tier siu divin Figl per siu pievel puccont; che siu pievel possi buca capir, cun tgei carezia e stateiviadat Ella hagi continuau sia intercessiun; ch' Ella seigi buca pli el stand de retener ils stroffs, ch' il figl de Diu ha giu concludiu d' exequir sur siu pievel muort ses puccaus, sch' el seconverti buca da ses puccaus;

3. ch' en part la sanctificaziun dil s. num de Diu entras smaladir e zundrar e blasphemar, entras la dissanctificaziun della domengia hagi muontau il figl de Diu d' attaccar a Corps et ellas situaziuns leu entuorn ils trufels culla pestilenza, e che la ruina dils trufels pia seigi in stroff dil figl

da Diu sur il pievel, il qual dalla B. Purschala vegn numnaus siu pievel. — Tgei pievel christianeivel ei aber buca il pievel della mumma dil figl de Diu? — Et en conts staats ha la pestilenza dils trufels buca schau ora sia furia, ils quals floreven schi bi et en ina notg secaven? —

4. Ch'ils pli gronds smanatschai stroffs vegnen gleiti rumper en, sch'il pievel di buca giu allas schliatas disas; sco era, ch' extraordinaria benedicziun vegni a vegnir, sch'il pievel de Maria seconverta.

Semigliontas smanatschas et empermeschuns divinas fatgas sut condiziun vegnen savens neunavon el veder testamen. Aschia p. e. ha Moses plidau tiel pievel d' Israel el num de Diu: „sche vus obedis pia a mes camonds, che jeu dundel oz a vus, che vus carezeies e survies al Segner, vies Diu, da tut vies cor e cun tutta voss' olma, sche vegn el dar a vossa tiara plievia, la plievia tumpriva e plievia tardiva, che vus prendeis en garnezi e vin et jeli, e fein dal feld, per nutrir la biestga, e che vus maglieis sez e vignis satiai. — Sepertgirei, che vies cor vegni buca surmanaus, e vus untgies giu dal Segner e survies a fauls Dieus et adoreis els, et il Segner sevilenta e siara il tschiel, ch'ei croda giu negina plievia, e la tiara detti buca siu creschamen, e vus vegnies spert en tuorn ord la buna tiara, ch'il Segner vul dar a vus."

La mira della compariziun della B. Pur-

schala ei la sperta extirpaziun dils schi general dominonts puccaus, dellas blasphemias e della dishonoraziun dellas domengias, ina mira pia, total correspondenta als munglamens dil temps. Con miraculusamein convegn ella cun quei, ch'ei da cuort temps vegniu fatg ella s. Baselgia per extirpaziun dils sura numnai puccaus! — Il s. Bab Gregori ils XVI ha ils 8. d'Uost 1843 concediu, de manar en dapertut confraternitats munidas cun parduns per extirpaziun dellas blasphemias e smaladicziun. Papa Pius ils IX ha detg en siu plaid tiel pievel roman, che las blasphemias, la dishonoraziun della domengia e la malschubradat seigian ils principals lasters dil temps.

Et ils 15 de Mars 1844 eis ei en Fronscha entras il Rev. Sgr. Arzuestg de Tours vegniu fundau ina congregaziun enten honur dil s. num de Din, la finala dil qual ei, d'extirpar las blasphemias e smaladicziuns.

Finalmein remarchein nus, sco nus havein detg ella prefaziun, che buca la compariziun della B. Purschala, sunder ils surprendents effects cun quela compognai sappian vegnir intercuretgs dall' auctoritat ecclesiastica; che quela rimni enzemen continuamein segiras pardetgas sur ils extraordinaris effects daventai, intercueri la caussa sabiamein, et en temps convenient vegni far enconoschenta sia inquisiziun; che las pardetgas, las qualas nus vein allegau el cudischèt pella verdat dils extraordinaris effects, seigian de nies saver

uschia, sco nus vein ellas allegau, e ch'ins sappi el liug e plaz plidar schibein culs aucturs dellas notizias allegadas, sco era cullas persunas medegadas e farrias seconvertas; che la prophezia seigi d'entelgir condicionadamein.

Fatgs extraordinaris, ils puals ins sa buca snegar tenor tuttas reglas della critica, plaidan pli ferm che milli plaids dils nuncartens. Ins muossi oravon si la faulzadat dils fatgs, avon che far objecziun enconter. Tgi che snega fatgs extraordinaris perquei, ch'els ein buca conforms a lur moda de patertgar e paren nuncarteivels a lur spirt, sto era absolutamein snegar ils fatgs extraordinaris, che vegnen neunavon ella vita dils Sogns.

Pli malcartents ch'il temps ei, ton pli necessaris ein events extraordinaris, per destedar si e conservar la cardienscha. Las objecziuns, che scadin tschentaner ha fatg enconter las miraclas, ein la pli buna emprova, ch'ei hagi dau en scadin tschentaner miraclas e nuncartents carstgeuns.

